Оплачено по расчету

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Газет арадувла 1923 шера денз

№ 134 (5084) ОРШОТ **8** НОЯБРЬ 1971 шу

Мах 2 кеп.

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакххехьарча Советан Министрий Советан орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

ЛЕНИНА ПАРТЕ БАЙРАКХА КIАЛ— КОММУНИЗМА КОТАЛОНГА

Сийлахь-йоккхача Октябрьски Социалистически революце 54 шу дизара хетаяьча торжественни заседане новкъоста В. В. ГРИШИНА яь доклад

Новкъостий!

Шовзткъе диитта шу гьна даьннад вай Россерча болхлошея ахархошеи сийлахь-воккха Ленин керте лаьттача большевистски парте кулгалца эксплуататорий Iаьдал кхы юхаоттаргдоацаш дIадаьккхача, керда тайпа паччахьалкхе — Советий республика хьаьча, социалистически общество хьалъяра никъ хьабиллача денз дIадахача исторически деношта.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци дунен историена юкъеяхай адамий кхелашка овлангара эргалонаш яь рубеж а хинна дIаэтта эггара чIоагIагIа гIоргьяьнна событи санна. 1917 шера Октябро юхь йолаяьй марксизма-ленинизма байракха кIал дуне революционни наькъаца кердадаьккхача заман, деррига дунен масштабе капитализмагара социализмагеи коммунизмагеи довлара заман. «Доккхал ден воаш нраз долаш лаьрхIен боккъо йолаш да вай, — белгалдаьхад В. И. Ленина, — цIийца лаьтта дошадаь, адамаш мешдаьи аккадерзадаьи дола акха аькха капитализм. дунен цхьан мIиенге эггара хьалхагIа дожаде вай диийза хиларах...». (Соч. бизза гуллам, т. 36, оагI. 478).

Россерча пролетарски революце бухъяьхай ерригача капиталистически система лардаш, дIадаьккхад цун монопольни доал. Социализма къонача дунено классови къовсам болабаьб капитализмаца. Зимни Дворецa легендарни штурм яьраш буржуазе Iаьдал дIадаккха летача хана цар байракх хинна марксизма-ленинизма идеяш тахан социализма дунен системах, миллионий революционни боламах боалла боккха материальни низ а хинна дIаэттай. Октябрьски революце гIулакхо керд-керда коталонаш йоах, цун я кхоане.

Советски коммунисташта, берригача советски наха Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хIара шу дизар из эггара доккхагIеи дог гIоздоаккхаши дола цIей хинна ца Iеш, бехктокхаме рубеж а я, хьабенача наькъага вай шу тIера бIарг локхаш, коммунизм хьалъяра перспективай мах беш йола.

ХIанзара, Октябрьски революце шовзткъе диитта шу дизар белгалдоал эггара хьалха дунен лоархIамера тIехъяьнна йоккха событи, коммунизмага бодача наькъ тIа исторически веха а хинна дIаэттача КПСС XXIV съезда шу из хиларах. Марксистско-ленински хьехам творчески дегIа а кхувлаш, бIаьхий а беш, вай парте съезде кIоаргга анализ яьй советски обществон дунен революционни процесси дегIаахара хIанзарча этапа. Iилман ларда тIа хьабаьб чуруча а арахьарча а политика укх гартгарча шерий никьи йIаьхханча хана йола перспективаши. Съездо кхы а лакхагIа айяьй марксизма-ленинизма байракх, вай ханарча деррига ча революционни наюй цхьоагIо бахьан, машари социальни прогресси бахьан лоаттабеча къовсама байракх.

ХIанз, советски халкъо ший хьинари творчески энтузиазми коммунизм хьалъяра аргIанара декхараш кхоачашдара тIадерзадаьча хана, вай арахьарча политика программа дунен политика низ бола фактор а хинна дIаотташ латтача хана, тIа-тIа бизза гIа хьабеллалу КПСС XXIV съезда исторически лоархIам. Съезда решенеш чакхдоахача гIулакхий низ бола программа а хинна дIаэттай вай партенен халкъан. Уж кхоачашъяра шоаш беча турпалча балхаца, коммунизм котйоаккхача шоашта карагIдувлача гIулакхаща советски наха сийленца дIахо хьу Октябра сийлахь-доккха гIулакх.

Шоай кхоачара, дулхах-цIех дола гIулакх санна тIаийцар советски наха КПСС XXIV съездо оттаяь мохк социально-экономически дегIаахара геттара йоккха программа. Съезда решенеша хьахилийтар нйсларIча пятилетка заданеш толамца кхоачашъяра тIехьара низ бола патриотически болам. Ленинградцийи москвичийи инициативагIа дIайоладеннача яхьо чулаьцар беррига мохк, из белгалъяьлар продукци дикагIа арахецара, боахама балха хьоккхамаш дикагIа хилийтара, керда производственни мощностгаш сихагIа юкъейоалаяран караерзаяран тIадерзадаь дуккха лоархIаме гIулакххаш дIадоладарца.

Керда пятилетка тешшаме дIайолаенна. Промышленноста болхлоша укх шера нйс бетта йола промышленни продукци арахецарен цуна реализаци ярен, къахьегама овсарле лакхъяра план тIехкхоачашъяьй. Соахк цу ханарчоа юхе промышленни производства боарам хIама ца эшшаш 8 процент лакхбеннаб. Шера планагIа оттаьйча заданел тIех хул из.

ХьалхагIе а оттаьча даннегIа, укх шера лоаладергда 120 миллион тонн болат, вешта аьлча геттара гаргатIоргаргда вай США боарама; 370 миллион тонн мехкдаьтта, 210 миллиард совгIа кубически метр Iалама газ, 800 миллиард киловатт-сахьт гаргга электроэнерги йоаккхаргья. Гой малагIча йоккхийча цифраша бувц хIанз вай мехка индустриальни низ.

Шоаш кхо ца беш къахьег нйслагIча пятилетка хьалхарча шера юрта боахама болхлоша а. Мехка дуккхача районашка дика доаца климатически хьалаш этта доллашехьа, колхозийи совхозийн къахьегамхоша дика хьийкъа ялат, боамби, кхыйола культураш чуйийар. Январь — октябрь беттащка соахк цу хана нйца хиннaчул дукхагIа доахани коатIара оалхазараши нйцал. Юрта боахам дегIабоалабара, цун материально-технически база чIоагIъяра партийни съездо оттаяь шерра программа кхоачашъяро йиш хулийтаргья, мехка кхачан продукташи промышленноста бедали эшара дегIадоагIа хьашташ кхы а диззагIа кхоачашде.

Дерригача советски халкъаца цхьана Москван къахьегамхоша социашкара доагIа дакъа лоац мехка экономика дегIайоалаяра юкъе. Города промышленноста болхлоша 25 октябре кхоачашийир кердача пятилетка хьалхарча шера нйс бетта задани; ерригa тIаккхийтта производство хьахилар къахьегама овсарле лакхъяра чотах. Графикал хьалхабувлаш къахьег нах чубаха цIеноа, промышленни культурно-бытовойи объекташ хьалъяра балхий боккха боарам кхоачашбаьча гIишлошъераша, транспорта, города боахама, кхыча доакъой болхлоша.

Даьхача толамаша тешавеш хьахьокх 1971 шера мехка халкъбоахама план толамца кхоачашъергхилар. Цу тайппара, ерригача пятилетка заданеш кхоачашъергхилара чIоагIа йола лардаш йоаххаш я. Цо гIадбуг советски нах, цо дог ураувттаду творчески керладараш лехара, толамаш дахара, кхы а чоалханегIа дола декхараш кхоачашлара.

НйслагIча пятилетке дуккха хIама де деза вай экономика эргаяьккха тоаяра.

Мохк экономически дегIаахара керттерча лине, КПСС XXIV съездо белгалдаьккха махиллара, Iалашдергда общественни производства массе а оагIорахьара интенсификаци елга, цун эффективность лакхъелга. Проблема чулоацам латт дIахо а къахьегама овсарлен темпаш лакхъярах, машинехи оборудованехи пайда эцилга тоадарах, материальнии ахчани средстваш кхом а беш дIайохийтилга Iалашдарах, производствана еш йола комплексни механизаци шеръярах, цунна специализации концентрации ярах, арахецача продукце дикал лакхъярах. Цу эггара керттерча лостамашка еча реальни прогрессах тийша ба юххера а ерригача пятилетка толам.

Производства эффективность лакхъяра резерваш я вай хIара предприяте, хIара колхозе, совхозе. Уж болх бе йолаялийтар — из да КПСС XXIV-ча съезда решенеш кхоачашъяра юкъе реальни дакъа лоацилга.

Советски экономика дегIаахара хIанзарча этапе боахам хьалбара лоархIаме башхало латт, ховш махиллара, производства ерригa оагIонаш эргаяьха тоаярца гIулакх комплексно леладарах. Тахан керттералдар да къаьстта дола, ловча хилла уж эггара доккхагIа а, карагIдаьннараш а доацаш, общественни производства хIара участке лакха Iилма-технически боарам Iалашбар. КIезига хIама дац Iилма-технически прогресс сихъяра. Iилма-технически революцена карагIдаьннараш боахама социалистически система толашагIдаращца органически вIашагIтохара парте съездо хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара де дезар.

Къаьстта лоархIам болаш ба продукце дикал лакхъяра хьакъехьа тIагIертта беш бола болх. Продукце дикал лакхагIа ме хул дукхагIа ях наха хIамаш, кхом болашагIа пайда эц уж хьаярга дIабохийтача къахьегамах, дизагIа Iалашду хIара къахьегамхочуни ерригача общественни хьашташ. Советски продукце дикал лакхъярен цун ассортимент шеръярен хьакъехьара болх кхы а хьинкарегIа боаржабе беза социалистически экономика ерригача участкашка.

Халкъа боахам кхы а лакхбара тIехьара къовсам вIаштIехьбоаккхаш, КПСС Центральни Комитетон Советски правительстваси халданза йоакхо ю съездо оттаяь экономикана доал дара система эргаяьккха тоаяра программа кхоачашъяра. Планироване Iилма боарам лакхбар, доал дара организационни структура тоаяр, производства деррига дешаш къоастадара къахьегамхой шерра юкъеозар парте ший эггара керттера декхар лоархI. Укх гаргтача шерашка массанахьа а чакхдаккха деза боахам лелабара кердача методашка довлилга, кхы а дикагIа оттае еза доал дара чоалхане экономически механизм производство лакхъяра пайдане йола стимулировании балха хьоккхамий дикал лакхадари Iалашде деза.

Вай общество коммунизмагахьа дIахьалхашка ме йода лакхлу субъективни фактора — наха кхетамца, цхьан хIаманна тIаберзабаь беча балха лоархIам. Парте ерригa ший планаш ювз дуккхача наьха творчески инициатива дегIаахарца, политически боахамен декхараш кхоачашдара уж шерра юкъеозарца. Цу тIехь геттара боккха лоархIам болаш да парти дуккхача нахаца ювзача, уж коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдара оарцагIбоахача къахьегамхой депутатий Советий, профсоюзий, комсомола, ерригача общественни организацей болх дIахо а эргабаьккха тоабар.

«Вай экономически программа, — яьхад XXIV-ча съезда яьча КПСС ЦК Отчетни доклада тIа новкъоста Л. И. Брежнева, — хила еза социалистически строя а, къовсамхочун, къахьегамхочун, хIама кхоллаш волчун дика гIулакхаш доахкача советска сага а Iалаьмате доккхий низаш дизза болх бе доладолийтаргдолча шеррача партийно-организационни, политически, идейно-организационни балхаца чIоагIъяь».

Дукха ха йоацаш КПСС ЦК тIайийцар социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга къахьегамхой экономически дешар, коммунистически къахьегама школай болх тоабарах дола соцамаш. Цу шоай дувзаденна долча политически документаш тIа оттаяьй къахьегамцен общественни рузкъашцен коммунистически уйла йолаш хилийтара советски наха луш бола кхетам лакхбара, дIахо а къахьегамхой инициатива дегIайоалаяра, къахьегамен политически хьинар, дисциплина, организованность лакхъяра, производствана доал дара уж шерра юкъеозара тIадерзадаьча практически гIулакхий цаI йола система. Дувцар да коммунизм хьалъяра керда декхараш кхоачашлара тIехьа лоаттабеча къовсаме партен халкъен творчески низаш дизза тIадахийтар.

Парте боккха лоархIам бу производительни низаш дегIадоаладара эффективни метода, дуккхача наьха инициатива лакхъяра, производственни отношенеш эргаяьха тоаяра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара низ бола средство йола социалистически яхь дIахо йоаржаяра. Из гIерт яхьа демократически лардаш халданза дегIайоалае, из вIаштIехъяккхара ленински принципаш — результаташ дIаккхайкаяр, вIаши йистар, опыт практически юкъейоалаяр эргаяьха тоае, цу ларда тIа коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдеча социалистически яхьа социальни кхетам баларен воздействи лакхъе.

Мехка материальни духовни рузкъа дебадара миллионаш бола къахьегамхой оарцагIбоахача социалистически общества керттера ячейкаш хиларах тарра къахьегача коллективай лоархIам лакхлу. Коллективо новкъостал ду хIара къахьегамхочо предприяте, колхоза, учреждене юкъара де лерхIараш меттел дерригача советски халкъа керттера хьашташ а кхетадара. ХIара производственни коллектив общественно-политически балха, паччахьалкхен гIулакхаш къоастадеча, производствана доал деча дакъалацара школа я. Къахьегача коллективай кхетам балара лоархIам дIахо а лакхбар дуккхача наьха общественно-политически производственни хьинар лакхдара лоархIаме фактор я.

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

СССР коммунизм хьалъяр—Октябра революционни гIулакх дIахо дахьар

Новкъостий!

ХIанз шовзткъе диитта шу даьннад советски халкъ вай ленински парте кулгалца Октябрьски революце байракха кIал а латташ бIубенен лоарагIа ца довлаши хьадоагIа. Вай мехка болхлой классо ахархоша, интеллигенце, берригача къахьегамхоша ах бIаь совгIча шера лоаттабаьча къовсамен са ца кхоеш хьийгача къина, КПСС чакхдаьхача теоретически практически гIулакхий керттера итог я СССР дегIаена социалистически общество хьалъяр. Iалаьмате боккха гIа баьккхаб техннико-экономически культурни тIехьадисаргара исторически прогресса эггара хьалхарча рубежашка кхоачаш. Из да советски халкъа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх, марксизма-ленинизма идеяш. Октябра идеяш низ болаши яхаргйолаши хилар къаьгга бакъдар.

Производствон къахьегама овсарлен эйяра лакха, тешшаме чIоагIа темпаш Iалашъеш йола низ бола социалистически экономика хьаелга Iалашдир халкъо хьийгача турпал къиво. Советски Iаьдал латтача шерашка мехка валоан общественни продукт 41-зза алсамъяьннай. Массе оагIорахьара дегIаена индустри а, боккха механизированни юрта боахам а бола мохк а хинна дIаэттай Советски Союз.

СССР-е бокъонца чIоагIъенна дIа а эттай, даим эггаювлаш тоалуш а я шоаш ма яода социалистически доалахьени рузкъа къахьегамга хьежжа декъара социалистически принципен ларда тIа латта общественни этношенеш.

Октябрьски революце шерра никъ хьабиллаб халкъа духовни творчески низаш дегIадоаладара. Тоаяьй культура, литература, искусство. хьалха латта Iилман уйла. Революци хIалалехьарча Россе баьхача берригача нахах кхо дакъа хIана бац аьнна бараш йоазув-дешаш ца ховш бар. Советски Iаьдало берригача халкъа юкъара ерзаяьй образовании культуре. ХIана городашка баьхача къахьегамхоех 75 проценти юрташкарча къахьегамхоех 50 проценти барх I шера, йизза юкъера, лакхера образовании йолаш ба. Дунен тIарча берригача Iилман болхлоех диъзагIа дакъа Советски Союзе къахьегаш да. Советски Iилмахоша башха-дика толамаш даьхад Iилма-технически прогресса деррига доакъошка.

Социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсаме хьахиннай ерригача классий социальни группай, къамий а народностий а политически идейни цхьоагIо, хьахиннад наьха керда исторически юкъарал — советски халкъ.

Вай мехка халданза кхоачашду болхлой класс керттера лоархIам болаш хилар, тIа-тIа дукхагIа чIоагIлу болхлой классен ахархойи цхьоагIо, болхлой класса идеологе ларда тIа, коммунизм хьалъяра юкъарча кIийлен тIа дIахо а чIоагIлу советски общества цхьоагIо.

Советски общества цхьоагIо халданза чIоагIлуш хилар — из къамий отношенеш а чулоацам йола чоалхане дуккхача планех латта процесс я. Вай парте практически дIахьекхад къамий доши социализма хьалашка мара къоастаде йиш йоацаш хилар. Духхьала цу ларда тIа хьадаь да вайцига деррига къамаши халкъаши доахаргдоацача вежарашха долча доттагIалца дувзаденна дола къахьегамхой цхьоагIон керда дуне. ХьатIадоагIача шера 50 шу доал Советски Социалистически Республикай Союз хьахиннa. СССР хьахилар дунен тIа эггара хьалха социализм хьалъяра новкъа баьшача вай мехка къахьегамхошта хиланза даргдоаца объективни хIама, вахаро дIадехар дар. Советски халкъий вежарашха йола цхьоагIон кхотадалари вай мехка культурен экономикен дегIайоалаеш доахача дерригача толамий ларда я, цун чIоагIалони бохалургбоацаш хиларен ларда я.

Дуккхача къамех латта советски паччахьалкхе дегIайоагIа шеррача, йизза халкъа йолча демократе кIийлеп тIа. Вай строя социалистически демократизмо хIара къахьегамхочоа Iалашду политически вахара юкъе, общества деррига гIулакхаш лелацара юкъе хьинаре дакъа лоацилга.

Октябрьски тIемашка, граждански Сийлахь-боккхача Даьхенна тIемай фронташка, эггара хьалхарча пятилеткай шерашка, тIом хиннaчул тIехьагIа вахар хьалдеча хьахилар советски сага геттара дика белгалонаш — коммунистически идеалашга тешаме хилар. патриотизм, халкъа хьалхашка бехктокхаме хилара йоккха уйла, къахьегача а тIом беча а, ше кхо ца вар. интернационализм, социальни мукъадовлара тIехьа къовсам лоаттабеча нахаца классови барт-цхьоагIо хилар. СССР-е чIоагIъеннай вахара керда, социалистически образ — из да вай строяна карагIдаьнна эггара доккхагIдар. Социализмо чIоагIгIа дийзад личноста хьашташ общества хьашташца, аьхха индивидуальни кхелаш дерригача халкъа, берригача мехка голамашца.

Дунен тIа эггара хьалхара социалистически паччахьалкхе хьахинна ди иттаи шераш дувлаш гаьнагIа ме доал дуккхагIа хоалуш я Советски Iаьдал латтача шерашка хиннача хувцамий масштабаши лоархIами, йоккхагIа хул вай Даьхенна хьалхашка гучаювла перспективаш.

Социализма сийлахь-доккхача толамашца, советски экономика йиставаргвоацаш лакхъеннача торонашца чIоагIало а дувцаш. Коммунистически парте халкъа низ тIабохийт вай мохк дIахо а коммунизмагахьа дIахьалхашка балара КПСС XXIV-ча съездо оттаяь шерра йоаржаяь программа кхоачашъяра.

Коммунизм хьалъяра хIанзарча этапа декхараш кхоачашдеча боаккха боккха гIа хургба нйслагIча пятилетках. ХIанз чакхбаьннаб 1971 — 1975 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пятилетка шерашта, доакъошта, союзни республикашта йийкъа план оттаяра лоархIаме боахама-политически болх.

КПСС ЦК Политбюрос могаяьча пхе шера плана проекта тIа хьалда я КПСС XXIV съездо оттаяь парте экономически политика. Съезда Директивашка хьежжа пхе шера мехка къамац доход 37—40 процент лакхлургья. Социалистически шеръяьча воспроизводства, халкъа боахама деррига доакъош кхы а техническа Iалашдара, мехка обороноспособность лакхъяра ларда хинна а хинна, йолаш а я еза йоккха индустри. НйслагIча пятилетка промышленни продукце боарам 42—46 процент лакхлургба, хIаьта шера юккъера дIаьрхIа юртбоахама продукце боарам хьалха дIадахача пхе шера хиннaчул 20—22 процент лакхлургба. 1971 — 1975 шерашка хургйолча капиталовложеней боарам Советски Iаьдал эттача 45 шера СССР халкъа боахамга дIаяхийтача капитальни вложеней суммал лакхагIа хургба.

ХIанз, кердача пятилетка заданеш къоастаяьчул тIехьагIа, цун керттера декхар кхоачашдарал — социалистически производство дегIайоалаяра лакхача темпай, цун эффективность лакхъяра, Iилма-технически прогресса, къахьегама овсарле лакхъелга сихдара ларда тIа халкъа вахара материальни культурни боарам дикка лакхбарал лоархIамегIа гIулакх дац Коммунистически парте, берригача советски наьха.

Къахьегамхой производственен балхах хьахиннар эксплуататорски классаша дIадоаккхилга цIаккха кхы хургдоацаш дIадаьккхача социализмо мара хьахулийтаргьяц В. И. Ленина дешашца аьлча, «Общества берригача члений вахара хьал Iалашдаран уж массе а оагIорахьа дегIабоалабаран эша общественно-производительни процесса планагIа йола организаци» (соч. бизза гуллам, т. 32, 149 оагIув). Къахьегамхой хьашташ да Октябро кхеллача социалистически обществана керттера дагалаттар.

ВайцIига бе болх ца хилар дIадаьккха дукха ха я, цхьа дийнахь са а лоIаргдолаш пхе дийнахь болх беш дола кIира юкъедоаладаьд, дунен тIа эггара лоацагIа долчарех да балха ди. Советски Iаьдала шерашка боарам боацаш лакхденнад халкъа материальни хьал. Духхьала дIаяхача пятилетка бахача наьха цхьан сага сих лоархIаш реальни доходаш 33 процент лакхъеннай. Халданза лакхлу потреблене общественни доходаш. Паччахьалкхен чотах школашка, юкъерча специальни юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка мах боацаш дешаш ба къахьегамхойи цар бераши, пайда эц медицински гIулакхах, пособеех, кхыча льготех. ТIа-тIа дукхагIа кхачани промышленни товарашца баха пах Iалашбир. Геттара йоккхийча темпащцен чIоагIгIа яьржан кхоачашъю нах чубаха цIенош хьалдара проблемаш. БархIлагIча пятилетке 55 миллион сага шоай фусимий хьалаш тоадир. Цхьанна а общественни строяс дац къахьегама сага, цун вахар тоадара вай мехка, социализма хьалашка санна дукха хIама.

Социализм толашагIа хилара керттера белгалонаш кхы а йиззагIа гучайоал хIанзарча этапе, экономика лостам кхы а кIоаргагIа кхоачашбе йиш йолаш а кхоачашбе безаш а хилара дуккхача тайпара, халкъа вахара хьал тоадара декхараш кхоачашдулургдолаш Коммунистическа парте лерхIача хана.

КПСС XXIV съездо белгалдаьккха махиллара, цу наькъо кердача пятилетка керттера декхар белгалдаьккха ца Iеш йIаьххача перспективагIа мохк дегIаахара юкъара ориентаци а белгалйоаккх.

Экономика дIахо а дегIаахара кIийлен тIа нйслагIча пятилетке дуккха хIама дергда советски наьха вахара хьал тоадара. Пхе шера болхлойи гIулакхерча наьхеи алапи 20—22 процент лакхлургда, колхозий общественни боахаме колхозхошта къахьегамах доагIар—30—33 процент. Потреблене общественни фондай боарам 40 процент лакхлургба. Кхы а диззагIа кхоачашдергда эшшача ассортиментагIеи дикеи долча товарий, тайп-тайпарча бытовой гIулакхий хьакъехьара къахьегамхой хьашташ. Бахача нахах диълагIча даькъага керда квартираш кхоачаргья, тоадергда фусамий хьалаш.

Къахьегамхой вахара хьал тоадара тIаберзабаь XXIV съезда никъ геттара боккха дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш ба, цо шеко хургйоацаш тешал ду социалистически строй геттара кIоаргача гуманизман кхоачалургйоацача торонаштеи.

Ленина байракха кIал, Октябра новкъа гIолла

ЦIеча майдан тIара тIема паради къахьегамхой демонстрации

Юха а байракхаша цIий а баь вай лаьттан тIа бенаб Октябрь—Советий Мохк хьахинна ди. Иззамо долча дийнахь массаза а хулаш долчча тайпара советски наьха дегаш Москвагахьа, ЦIеча майдангахьа дийрзад. Октябрьски цIей долча хана къаьстта торжественни кийчъеннеи хул из. ГУМа хьалхашка — В. И. Ленина портрет. Исторически Музея здани хозъяьча панно тIа латт дешаш: «КПСС XXIV съезда решенеш — кхоачашъергья».

Хьаьшашта лаьрхIача трибунаш тIа — столицерча предприятей, Москвана гонахьарча колхозийи совхозийн хьалха латтараш, Iилма, культура боккхий деятелаш, космонавташ, Октябрьски революце ветеранаш, граждански Сийлахь-боккхача Даьй-мехкен тIемий турпалаш.

Цига ба Москве аккредитованни бола дипломатически представительствашта керте латтараш, доазол дехьара Iалаьмате дукха хьаьший.

ЧIоагIа детташ тIоараш а долаш, низ бола «Ура!» яхаш, КПСС-ен цун ленински Центральни Комитетен сийна ловцаш доахаш тIаэц гулбенираша партен правительствен кулгалхой.

В. И. Ленина Мавзолея Центральни трибуне хьалтIабоал новкъостий **Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев.**

Мавзолея аьтта оагIорахьарча тIьаьма тIа — Советски Союза Маршалаш, бIун тайпай Маршалаш Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен инаралаши адмиралаши.

МугIараш нийсдаь Мавзолейна хьалхашка дIаэттар тIема параде дакъа лоацараш.

Майдан тIа гIолла дIадарж ашараш декхаш санна куранташа вIашагIъэдаь ду зовнаш. 10 сахьат даьнна ха. ТIера хьайийлла йолча машена тIа а вагIаш Спасски кованаIарех аравоагIа СССР оборона министр Советски Союза Маршал А. А. Гречко. Цо рапорт хьаэц парада командующегара инарал-полковникагара Е. Ф. Ивановскегара. Цул тIехьагIа бIуна хьалхашка гIолла хьал-Iо вода министр. Сийлахь боккхача Октябра цIей даькъала дувц цар. Цунна юха жоп луш дек эзараш йолча оазегIа доагIа «Ура!».

Мавзолея Центральни трибуне хьалтIа а вала къамаьл ду СССР оборона министра.

Майдан тIа гIолла кердача низаца дIадарж кхелха детта «Ура!» яха цIогIа. Артиллерийски салюта залпаш ювл. ВIашагIкхийттача тIема оркестро Советски Союза гимн локх.

БIуна парад дIайолаю къонача фатанчаша. МугIараш бокъонца нийсдаь тIехбоал тIема академешка деша багIараш.

ЦIе седкъа тIалаттача кIай-сигалбессача байракха кIал а этта гIа боахаш болх С. М. Кирова цIерагIча Каспийски лакхерча тIема-форда краснознаменни училище деша багIараш. Царна тIеххьа йода гвардейски парашютно-десантни полк, Московски лакхерча доазон командни краснознаменни училища паради колонна, форда гIашлой полк, Ленина орден лелаеча Ф. Э. Дзержинске цIерагIча Краснознаменни мотострелкови дивизе тIемахой, Калинински Суворовски тIема училищаша кхебараш, Ленинградера къона нахимовцаш, Ленина орден лелаеча РСФСР Лакххехьарча Совета цIерагIча бIуц юкъарча командни краснознаменни Московски училища курсанташ.

Историческа музейгара хьадолалу моторий тата. Бронетранспортераща йоагIа М. И. Калинина цIерагIча Суворова орден лелаеча гвардейски мотострелкови Тамански Краснознаменни дивизе подразделенеш.

ТамаьнецIа тIеххьа боагIа фегара десантни бIу. Цунга я чоалхане тIема техника.

Танкови двигателий низ бола тата хоа. Гучайоал Ленина орден лелаеча гвардейски Кантемировски краснознаменни танкови дивизе бирса тIема машенаш.

Сийлахь-боккхача Даьй-мехка тIема шерашка ший сий даьккхад низ болча советски артиллере. Цун низ кхы а дукхагIа лакхбеннаб хIанз. Цунна дола къаьгга тешал — гаьнна кхувса хIаьара йоккхий топаш, йоккха калибри низи болаш йола йоккхий топаш, ЦIеча майдан тIа гIолла йолха бирса реактивни установкаш.

Паради мугIарегIа этта доагIа тIехдикача тIема техникаца кийдаь, фегаьарча тIема духьаларча оборона зенитно-ракетни доакъош. Цар тIема кхоачамца я лораеш йолча объекташта мел гаьна яле а, хаоттама хьалаш миччa бесса дале а, моастагIчо радиопомехаш кхъеьхача хьалашка а гIайтта лелача пилот тIавоацачен пилото лехкачен аппараташта зе тохалургдолаш йола ракетий комплексаши истребителаш-перехватчикаши.

Тактически оперативно-тактически ракеташ йоагIа, хIаьта царна тIеххьа майдан тIа боал стратегически гIулакхашта лаьрхIа ракетни бIу — вай Даьхен тIема низа ларда. Детташ тIоараш а долаш тIаэц трибунаша гучаяьнна советски Iилманен техниканен кердда карагIдаьннараш шоашта чулаьца ракеташ-Iалаьмаш. Геттара эффективни доагоращца болх бу кхо лагIа дола ракеташ тIехйоал Мавзолейна хьалхашка гIолла.

ТIема парад чакхйоаллаш йоагIа шоай низагеи хьожаяьча нийса кхетаргеи диллача шоашта нийсса кхы цхьаькхаш йоаца континенташта юкъе кхувса стратегически ракеташ.

СССР Герзашцара Низаш массаза а кийча латт. Партии халкъи эггара хьалха ма кхайкхинге а уж кийча да шоай Даьхен хьашташ сийленца лораде, моллагIча агрессора хоадамболлаш хIама тоха.

Цхьан минута сатем отт ЦIеча майдане. Юха а нах болалу. «Майра, новкъостий, ког нийса ловаа» яхаш революционни ашара муам хоз. Брусчатка тIа йоал байракхаш лелаерий колонна. Колоннаш тIа лакха урагIдаха да Владимир Ильича портрети «Ленина идеяш яхаш а котъювлаш а я!» яха лозунги. ЦIеча байракхашта юкъе КПСС ЦК Политбюро члений портреташ да.

Дуккхача къамех латта барт тайна дезал доккха ди деде — Советски Социалистически Республикай Союз хьахинна 50 шу дизар дезде кийчлуш ба. Цу цIейна еш йола кийчо а ю КПСС исторически решенеш кхоачашъяра тIехьа къовсам а лоаттабеш. Тахан хоза кийчъяьча колоннаша дувц плаката къаьгача меттаца.

ЦаI шоллагIчоа тIехьа йолаш ялх машен йода майдане гIолла. Царех хIараяр кийчъяро дика гуш хьахьокх нйслагIча пятилетка рубежаш.

Советски наха сий деш лора а ю, дегIа а йоалаю революционни, тIема, къахьегама традицеш. Царна тешаме хилара дув буъ къонача смена. Трибунашта хьалхашка ба профессионально-технически училищай дешархой.

Демонстраце арабаьннараш майдане отт, боккха пхи бола седкъа а беш. Бирса а торжественно а дек «Даьхе лорае кийча да!» яха дешаш.

Москвас укх дийнахь вежарашха моаршал дохьийт социалистически мехкий халкъашка. «Марксизма-ленинизмаи пролетарски интернационализмаи ларда тIа чIоагIйойла деррига дунен коммунистий цхьоагIо!»— леп Маркса, Энгельса, Ленина портреташ тIадола байракх.

Интернационализма ленински идеяш йизза кхоачашхилар да дунен социалистически система хьахилар. «СЭВ», «Варшавский договор» яха дешаш хьахулача геттара доккхийча алапаш тIа леп социалистически содружества байракхаш.

Цунна тIехьа гучайоал «Империализмана духьал деррига низаш кхотадара тIехьа!» аьнна тIахьехам тIабола транспарант йола глобус.

Ах шу совгIа ха я дерригача халкъаша къоабалъю машара программа КПСС XXIV съезде тIайийца. Цо оттадаьча сийлахь-доккхача декхараша маяххара ба КПСС-ен Советски паччахьалкхени кулгалхоша беш бола хьинаре болх. Л. И. Брежнева Францен ГДР-ен А. Н. Косыгина Канаден Кубен, Н. В. Подгорне ДРВ-ен дукха ха йоацаш яьча визиташа цIаькха а тешал ду машар чIоагIбара, дунен халкъашта юкъера кхоххам мелбара хьашташта вай парте боккха болх беш хилара.

Партен правительстваси советски сага вахара хьал тоадара еш йола йоакхо тешавеш бакъъю «Наха дуккха эша товараш дIахо а дукхагIа хьадара де дезарех», «Юкъерча специальнии лакхерчеи дешара заведеней студентий материальни фусамий-бытовойи хьалаш дIахо а тоадара де дезарех» дукха ха йоацаш арадаьхача КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои даьча соцамаша.

«КПСС чурен арахьарен политика хьал а лоац, мога а ю оаха!» — цу цIе байракхаш гонахьа ядача лозунга тIа я хIара советски сага уйлаши дагалаттараши.

Нийса спортивни гIа боахаш трибунашта хьалхашка гIолла дIаболх физкультурникаш.

ЦIей дездераша цхьатарра оал:

— Советски Даьхенна — сийле!

— Советски правительствана — сийле!

— Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета — сийле, сийле, сийле!

Хьахоз чIоагIа оалаш «Ура!» ТIоараш детт. Майдан тIа хьахул «Коммунизм котъяргья!» яха лозунг.

Цу хана Мавзолея трибунана тIабовд цIей дездеча юкъе дакъа лоаца эггара къонагIбараш — пионераши октябряташи. Коммунистически партеи Советски правительствеи кулгалхошта зизаш лу цар.

ЦIеча майда тIа гIолла нйс тоатолдаь болх дог гIоздаьнна нах. Болхаш ба столица ерригача районий къахьегамхой викалаш.

Октябрага рапорт луча колоннай перекличка тIа я цифраш, схемаш, диаграммаш. Царех хIараяр Ленина парте халкъ дугача сийрдача дагадоаллачунга Октябра Даьхе бIубенен чIоагIа гIа боахаши йодаш хиларах дола къаьгга дувцар да.

ЦаIи ахи сахьат гаргга йIаьхьелар цIейна хетаяь ЦIеча майдан тIа хиннa демонстраци. Советски халкъа цхьоагIон, из Ленина васкеташтеи революце идеалаштеи тешаме хилара, Коммунистически партена гонахьа кхотадалара цхьоагIон дог гIоздаьнна кер тохабалийта манифестаци яр. Дезача дийнахь хиннача демонстраце цIаькха а къаьгга гойтар халкъа творчески низаш, парте XXIV съездо хьалхашка оттадаь доккхий декхараш кхоачашде цо яь чIоагIо, коммунизм хьалъеча коталонаш яха гIерташ из хилар.

(ТАСС).

НОВКЪОСТА В. В. ГРИШИНА ДОКЛАД

(ДІаходоалар. Доладур 1 оагІо тІа).

Новкъостий! Коммунистически парте хьалхе а лелаеш советски халкъо 54 шера геттара дикен турпален никъ баьб. Из социализма исторически коталоний, хьалхагІа ца дайнача политически социальни хувцамий никъ ба, мехка экономикеи халкъа вахара боарами геттара чІоагІа лакхбалара, керда сагІ хьалкхевара никъ ба. ХІанз КПСС исторически XXIV-ча съезда решенеша вай мехка хьалхашка, советски халкъа хьалхашка хьайийллаь керда геттара йоккхий перспективаш. Октябра революционни гІулакх мадоатІара дІахо а хьош, болхлой класс, колхозни ахархой, вай интеллигенци чІоагІо яь я парте белгалдаьха гІулакхаш кхоачашде, сийлахь - доккхача дагалаттачунга коммунистически общество хьаярга бодача новкъа кхы а боккха гІа бакхха.

Октябри дунен революционни процесси. Парте XXIV съезда арахьарча политика программа кхоачашъеш я

Новкъостий!

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хоадам беш йола воздействи яьй вай мохк дегІаахара яь ца Іеш, дунен историе берригача наькъа а. 1917 шера хьадоладаь исторически гІулакхаш дар бахьан долаш социализм чІоагІъеннай дунен дикка доккхача дакъ тІа, шийна пайдане йолаш овлангара хийцай низий соотношенеш. ТІа-тІа шерагІа дегІабоагІа капиталистически мехкашкара вІашагІкхийтта болхлой болам. Йохаяй колониальни импереш. Цар гаргаш тІа хьахинай шоай лоІамера къона паччахьалкхенаш. XX-ча бІаьшере социальни темаш латташ хьа а хинна, хадданза чІоагІлу вай хенарча революционни низий низ бола цхьоагІо, шерра антиимпериалистически фронт.

Дунен халкъашта юкъерча болхлой класса а хІанзарча берригача революционни болама а карагІдаьнна эгтара доккхагІдола исторически хІама да социализма дунен система. Социалистически мехкаша толамца кхоачашду экономика дегІайоалаяра, общественни отношенеш эрганьха тоаяра, къахьегамхой вахара хьали культурни боарами лакхбара деккараш. ХІара мехко хьаддача исторически хьалашка хьежжа социализма юкъара принципаш творчески юкъейоалаяро Іалашду кердача общественни строя хадданза прогресс хулга, цун Іалашмате йоккхий торонаши дикагІйола принципаш творчески юкъейоалаяро оагІонаш тІа-тІа чІоагІагІа гучайовлилга.

Социализма дунен система хадданза чІоагІлу, дегІайоагІа цун экономически потенциал. Цун низ духбувла кхоачалургбоаца хьаст ба пролетарски интернационализм. Вежарашха вІаши новкъостал деш хиларца, барт цхьоагІо хиларца йиза цхьатарра бокъо хиларца, вІаши лархІарца белгал да социалистически паччахьалкхенашта юкъе латта гІулакхаш. Вай вІашагІтох лоаттабеча къовсаме де лерхІараш цаІаш хиларо, цаІ йолча марксистско-ленински идеологе. Социализма мехкашта юкъерча интернационалистически отношеней бІоагІа ба цар коммунистически партей айхха дола массе а оагІорахьара вІаши латта доттагІал.

Вай раьза хинна белгалдоаккха социалистически мехкашта юкъера экономически отношенеш хадданза дегІаухаш хилари эргаяьнна тоалуш хилари. Цо новкъостал ду царна халкъа боахам дегІабоалабара декхараш толамца кхоачашде, производства эффективность, цун Іилма-технически боарам лакхбе, капитализмаца лоаттаеча экономически яхье керда толамаш даха. Принципиальни лоархІам болаш я дІахо а СЭВ-а членаш долча мехкаша вІаши леладу гІулакхаш эргадаьха тоадара, экономически интеграци дегІайоалаяра, 15—20 шера лаьрхІа йола, вІаши Экономически Новкъостал дара Совета XXV-ча сессе тІайица комплексни программа. Из программа кхоачашъяро йиш хулийтаргья паччахьалкхенашта юкъерча специализаци производства кооперированеи Іалашмате йоккхий резерваш социализми коммунизми хьалъяра йизза дІаяхийта, Іилма-технически прогресс сихьяра СЭВ членаш долча берригача мехкий низаш вІашагІтоха.

Вай партеи Советски правительстваи хадданза йоккха йоахо ю берригача социалистически мехкашцара доттагІлеи вІаши гІулакхаш леладарей отношенеш мамогга дегІайоалаяра, социалистически лагерь кхотаяра, дунен социализми дунен халкъашта юкъерча арене цун позицеши чІоагІъяра.

Дунен социалистически система, дерригача антиимпериалистически низий юкъара хьашташ ларде лувцаш. КПСС ЦК-и Советски правительствои тІехьалатт СССР-ан КНР-ан юкъера отношенеш лертІаяхара. Цу гІулакха тІехь вай хинначо инициативас цхьадола дика хІамаш даьд, бакъда цІенхашттара прогресс хулалургьяц вІаши гІулакхаш леладе гІерташ шаккхе а оагІув ца хилча. Ноькъа хете а, китайски кулгалхоша дІахо хьу барт бохабара, антисоветски никъ. XXIV-ча съезде чІоагІъяь вай парте позици — из я КПК кулгалхой ленинизмана гаръяла йиш йоацача идейно-политически платформане духьалара. Пекина моастагІал дола пропаганда хьадда гучаяккхара, советски паччахьалкхен къаман хьашташ лорадара тІехьарча принципиальни къовсама позици я. Цуна цхьана вай лаьтта а лаьттад, латта а латт шинна а мехка халкъий керттера, дукхача хацара хьашташ цаІаш хилара тІехь. Шийна дулуш мел даг ду вай парте паччахьалкхенашта юкъера советско-китайски отношенеш лертІаяхара, Советски Союзаи Китайски Халкъа Республиканеи юкъера дикача лоалахой, доттагІала бувзамаш юхаметтаоттлургхиларга дог а доахаш.

Вахаро хьахьокх дунен социализми цхьоагІонна духьал барашца нра къовсам а лоаттабеш дегІайоагІаш хилар. Цхьабакъда по къайладахьа йиш яц социалистически система прогресса керттера, къоастам беш йола лини, шеко йоацаш, марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман ларда тІа лакхлуча болама лини, цхьоагІони кхотадалареи лини хилар. Вай парте ший XXIV-ча съезде дІакхайкадир из лини хадданза дІахо яхьаран дегІайоалаяран тІехьа тІайоагІача хана шийга дулур дергхилар.

Исторически дегІаахара хІанзара этап белгала я капитализма позицеш дикка мелъенна хиларца. Империализм чІоагІа кердача хьалашка таръяла гІерташе а, система хиларах тарра капитализма юкъара кризис дІахо кІоарглуш я. Дукхача капиталистически мехкашка, царца вІашагІкхийттача Штаташка а, производство чІоагІа лохъенна, цун дегІаахара темаш лаьгІъенна. ТІа-тІа дукхагІа гІорайоалаш латт инфляционни талгІи, эттІаш латт империализма валютно - финансови система. Финансови кризис дІаяккха гІерташ США правительствас тІайицача чрезвычайни гІулакхаша ирьяьй империалисташта юкъера вІашдухьаленаш.

Финансови капитала магнатий духьа даьча цу гІулакхаша цІенхашта хІама техай къахьегамхой вахара хьашташта а. Бе болх ца хилар лакхдалар, къахьегамхой реальни алапеш лохдалар, профсоюзий бокъонашта монополеш тІатаІаш хилар — цу дерригапе а лакхду капитализм социально-политически чІоагІа ца хилар, капитала мехкашка классови тІемаш ирдалара эша керда предпосылкаш хьахулийт.

ЦІенхашта халонаш Іувшаш капитализма экономикен чухьара политикеи хинна Іац. КІоарглуш латт цун идеологически кризис, буржуазни морала кризис. Дарба дулургдоаца эйпаш доалхаш йолча капиталистически вахара образах тІа-тІа дукхагІа дог дІадувл наьха. Маьхаза ювл валюта йийина ца Іеш, кхыметтал, къахьегамхой ший влиянена кІал лоаттабара империалистически пропагандана новкъостал деш йола ишта аьлча мега, «идейни капитал» а.

Капитала мехкашка Іалашмате чІоагІа баьржаб тІа-тІа дукхагІа паччахьалкхен - монополистически дола духьал берзаш бола къахьегамхой забастовочни болам. Болхлой классо еш йола йоккхий выступленеш тІа-тІа дукхагІа экономически санна, ишта политически а хьисапера хІамаш дІадехарца ювзаенна я. США, цу империализма цитадела, бІарга ца дайнача тайпара дола политически къовсамаш латт дукхахча наха Вьетнамерча тІема духьала, расови дискриминацена, бокъонаш ца хилара, мела духьала еча протестаца дувзаденна. ХІанз цхьа шун ах шун совгІа ха яьннай Къилбаседехьарча Ирланде бахача наха герз кара а ийца английски колонизаторашта духьала лоаттабу къовсам лаьгІ ца лу. Наха законагІа дІадехараштa къизача репрессешца жоп лу США республикански правительстваи Англе консерваторий правительстваи.

Ерригача капитализма юкъара кризис кІоаргъялар гуш да Азеи Африкан мехкашка империализмана духьалара болам оцпабувлаш хиларах а. Къамий къонача паччахьалкхенаша кхы тІа а чІоагІбу экономически политически гІулакхашта кхычарех тийша хІама доацаш хилара, уж прогрессивно дегІаахара новкъарле е империализм гІертара духьала лоаттабу къовсам. Кортамукъален къовсам низ болаш айбеннаб хІанз Латински Америке. Из айбенна хилар хьахьокхаш я эгтара хьалха кубински революце котало. Революционни процессо хІанз чулаьцай халкъа цхьоагІон блок Іаьдала керте латташ йола Чили. Прогрессивни эргалонаш хулаш я Перу. Чурчен арахьарчен реакце дорха духьале эша а еш, революционни низаш чІоагІлу антиимпериалистически къовсама эгтара низ болашагІа йолча фронтех цаІ а хинна дІаэттача латиноамерикански континента кхыча мехкашка а.

Тахан тІа-тІа дукхагІа кІоарглуш латт къамий - кортамукъален болама социальни чулоацам. Дукхача мехкашка эксплуататорски отношенешта духьалара къовсам а хиле дІаотт из. Кортамукъаьлина дукхха паччахьалкхенаш капиталистически боацача дегІаахара наькъа тІа яьннай, тІехьа - тІайоагІача хана социалистически общество хьалъяргахьа уйла леста я.

Вай парте леррагІа дегІаккхувл къамий - кортамукъален болама прогрессивни низашцара доттагІала гІулакхаш. Цо цІаккха а лоарзагІа ца йоалаш кхочашду къамий-кортамукъален болама Іалашмате йоккхий революционни торонаш хилар белгалдаьхача а революционни пролетариатеи паргІатон лоІами бахьан долаш къовсам лоаттабеча халкъийи интернациональни солидарноста идея хьалхаьккхача а В. И. Ленина васкеташ. Деррига революционни болаш кхотадара тенденши мамогга хьаллоац, вай парте революционно-демократически партешеи коммунисташеи айхха, цІена дег тІара цхьана гІулакхаш леладар — дунен халкъашта юкъерча боараме санна, ишта къаьст - къаьстача мехкий масштабе а — бухсоцача кхьачача къамий - кортамукъален боламаш котдаргдолгах бола тешам, кортамукъаьнна паччахьалкхенаш шоай мукъагІа а йолаш, прогрессивни наькъагІа дегІаухаргйолгах бола тешам из хиларах ше дог тийша йоландаь.

Дунен аренерча событеша хьахьокх, империалисташ историе сахьат тІехьадаккха гІертига дитаза хилар, эксплуатацеи Іазапеи система ха фунагІа даь а йІаьхье гІерташ хилар, дунен халкъашта юкъера кхохкам ирбеш хилар. Цхьабакъда, дунен халкъаца тІа-тІа хоадамболашагІен низ болашагІен хІамаш етт цу тийшача балхашта. Шерлуш латт империализмана духьала, машар, къамаи лоІам, социальни прогресс, демократи, социализм бахьан долаш къовсам лоаттабеча низий фронт. Цу къовсаме тІа-тІа айхагІа кхоталу социалистически мехкий къахьегамхой, капитала мехкашкара болхлой и демократически болам, колониальни Іазапах мукъадаьнне къамий-кортамукъален къовсам лоаттабеш долеи халкъаш.

Вай замалахьарча дерригача революционни прогрессивни низий авангард я дунен халкъашта юкъера коммунистически болам. Из низ болаш ба марксизмана - ленинизмана, пролетарски интернационализмана ше тешаме хиларах, аьттехьарча а «аьрдехьарча» а ревизионизмана духьала лоаттабеча къовсаме машар боацаш хиларах. Коммунистически мугІараш политически идейнеи кхотадара проблемаш шеко йоацаш ерригача вай парте теркама юкъмоттиге латт даим. КПСС XXIV съездо доккха дакъа лаьцад дунен халкъашта юкъера коммунистически болам чІоагІагІа кхотабара гІулакха юкъе. Вежарашха йолча партей викалаша вай парте чурчен арахьарчеи наькъаца кІоаргга солидарность шоай хилар съезда трибуна тІара хьахкайкадир, дерригдунен революционни процесса керте латта низ хиларах тарра КПСС, Советски мехка исторически лоархІам белгал а боаккхаш. Съездал тІехьагІара ха белгалъяьнай марксистско - ленински партешцара КПСС интернациональни бувзамаш дІахо чІоагІдаларцеи шердаларцеи.

Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци котъяларо, дунен дегІаахара лелам цІаьхха хийца а хийца, дунен халкъашта юкъерча гІулакхий ерригача системе овланга дена гола тоха доладалар белгалдаьккхар: Советски паччахьалкхен арахьара политика из хьахиннача хьалхарча деношке а денз керда строй чІоагІъяра, деррига революционни, прогрессивни низаш, кхотадара, империализма агрессивни политикана духьала латтара низ бола фактор а хинна дІаэттай. КПСС XXIV съездо тІайица, дунен халкъашта юкъе вай парте леладеча гІулакхий программа халкъий машари лоІами бахьан лоаттабеча къовсама, социализмаи капитализмаи вІашдухьал къовсам лоаттабара хІанзарча этапа яххара я. Цу тІа айхха вІашагІдийзад Советски Союза къаман хьашташи цун интернационализми.

Советски машара программа хьахьенхад В. И. Ленина киич а яь, лардаш ехка бола вай парте арахьара политически никъ юххьанца денз цхьан лостамагІа, нийса хьабоагІаш хилар. Комплексни хьисап долаш я из, цу тІа органически вІашагІдийзад советски арахьарча политика гаргагІара декхараши дІахорча хана лерхІараши. Империализмана духьалара уйла чІоагІъеш, къоастам болаш йола классови ориентаци йолаш а переговорий цхьана гІулакхаш леладареи методашца къоастае еза ха хьатІаккхьача дунен халкъашта юкъерча проблемашца цхьан ханна реалистически, конструктивни никъ лелабеш а я из. Дунен халкъашта юкъерча арене вай чакхдоахача гІулакхашта ларде дада ханна дола цхьан юкъа лаьрхІа конъюнктурни хьисапера хетараш а доацаш, дунен дегІаахара закономерностий Іилман анализах кога гІортолга а еш бола принципиальни, стратегически никъ.

Укх тІеххьарча беттаькарча событеша дизза бакъдир дунен халкъашта юкъерча гІулакхий съездо баь мах нийса а вай машара программа эффективни а хилар. Из программа толаме кхоачашъеш я. КПСС Центральни Комитетои Советски правительстваи дукха гІулакхаш чакхдаьхад дерригача керттерча лостамашцеи дунен политика проблемашцеи дувзаденна.

Укх шера август бетта Крыме дукхача вежарашха йолча социалистически паччахьалкхений кулгалхой деталаш вІашагІкхетаро аьттув баьккхар социалистически содружества мехкий цхьоагІон кхотадалари дІахо чІоагІде. ДоттагІалеи цхьана гІулакхаш леладарей хьакъехьа договораш даьд Египтацеи Индецеи. Новкъаш йола позитивни результаташ хиннай стратегически герза доазув оттадарах лаьца яьча советско-американски переговорашка.

Дунен прогрессивни общественносто раьза хинна тІайицар ядерни пхе держава конференци гулъярей ерригача паччахьалкхенаша дакъа а лоацаш герз дІадаккхара проблемашта дерригдунен конференци ярей хьакъехьара, Централни Европе герзашцара низаши герзи кІезигдара хьакъехьара, бактериологически герз дехкара, лаьттан кІал деш дола ядерни тохкамаш соцадара хьакъехьара, кхыдарий хьакъехьара советски предложенеш.

Арахьара политически хьал лерраггІа тоадара, халкъашта юкъера машари цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара хьаштий аьттув боаккхаш я Советски Союзо шерра чакхйоахаш йола, тайп-тайпарча мехкий паччахьалкхени политически деятелашца дІа-хьа еш йола визиташ, консульташ, переговораш. Укх тІеххьарча беттaшка визиташ хиннай новкъоста Л. И. Брежнева Югославе, Болгаре, Венгре, Германски Демократически Республике, новкъоста А. Н. Косыгина Куба Республике, хІаьта цар цу мехкашца цхьана Советски Союзо леладу гІулакхаш кІоаргдара новкъостал а даьд. ВизитагІа яха Вьетнама Демократически Республике хиннай новкъост Н. В. Подгорный керте латта советски партийно-правительственни делегаци, хІаьта из визит йолча хана кхы тІа а къаьгга бакъдир цу турпаларча мехкацара вай дохаргдоаца доттагІали вежарашха цхьана леладу гІулакхаши.

Укх тІеххьарча хана переговораш хиннай кортамукъа даьннача дукхача мехкий — Египта, Алжира, Инде, кхычар, хІаьта ишта дукхача капиталистически мехкий а паччахьалкхенашта правительствашта керте латтарашца.

Уж ерригa мероприятеш дунен халкъашта юкъера Советски Союзеи ерригача социалистически содружестваи позицеш чІоагІъяра, машаре дахара ленински политика леррагІа чакхъяхара, къамий кортамукъален низаш хьаллацара тІаерзаяь яр. Из халкъий машара, кхерамзлен, паргІатон, прогресса гІулакха юкъе дизза дакъа лацар да. Из гІулакх теркалдича боккхача лоархІаме дар новкъост Л. И. Брежнев ФРГ канцлераца В. Брандтаца вІашагІкхетар, новкъост Н. В. Подгорный Египтеи новкъост А. Н. Косыгин Алжиреи Канадеи вахар.

ЛоархІаме событи хилар дукха ха йоацаш новкъост Л. И. Брежнев визитагІа Франце вахарах, Президентаца Помпидуца цо яьча переговорех. Юххера а из визит чакхйоалаш бакъ а дир, дегІа а доаладир дунен халкъашта юкъерча вахара дукхача проблемашцеи эгара хьалха европейски гІулакхашцеи СССР-еи Францеи лелабу никъ цхьатарра хилар. Бе-беча доакъошка СССР-еи Францеи цхьана леладу гІулакхаш дегІадоаладара керда перспективаш гучаьлар. Визит чакхъяллалца лаьттача хьалаша, цхьана тІайицача документаша, дерригача дунен тІа хиннача шеррача откликаша хьахьокх, визита итогех дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбараи Европера кхерамзле чІоагІъяраи, массане юкъара машар чІоагІбара доккха а йІаьххача хана а беркат даргдолга.

КПСС, ЦК, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето мадарра бакъдаьд дунен халкъашта юкъерча боккхача лоархІама акци а хинна дІаэттача визитагІа Франце ваха волча хана новкъоста Л. И. Брежнева чакхдаьккха гІулакхаш.

Вай партеи Советски паччахьалкхени арахьарча политически гІулакхий керттерча лостамех цаІ ба Европе машари кхерамзлеи чІоагІъяра лоаттабу къовсам. Советско - французски гІулакхаш толаме дегІаахар — Европера кхерамзлеи цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдара бакъйола фактор. Шинна а мехко хьаккхайкадаьд Европера кхохкам кІаьдбараи машар хьаллацараи тІаберзабаь никъ дІахо хьоча айхха цхьана гІулакхаш леладе шоаш кийча хилар.

Европера хьал лертІадаккхарга бодача наькъа тІа лоархІаме гІа баьккхар хилар Советски Союзо доккха дакъа а лоацаш Малхбузехьарча Берлинаца дувзаденнача дешашта йиъ оагІорахьара барт вІаштІехьбаларах. Дукхача шеранка дунен халкъашта юкъера кхохкам духбувлача, кхерамеча хьастех цаІ болаш лаьттад малхбузеберлински дош. Цу деша соглашени яр — европейски кхерамзлен гІулакха юкъе доккха дакъа лацар. Из европейски политически реальность теркалъеш а ГДР лоІама, суверенни бокъоний, хьаштий сий даро дІадехараша бокъонца ма яххара а я. Европерен дерригача дунен тІарен кхерамзле шоаех тийша йола дукхха проблемаш къоастаяра аьттув бола перспективаш хьаелл Советски Союзаи ФРГ-енеи юкъерча гІулакхашкара политически климат тоаяро.

Советски Союзо тІагІертта къовсам лоаттабу Европерча кхерамзлена цхьана гІулакхаш леладарей дешашта ерригача Европа юкъара Совещани гулъяра. Из вай позици дукхача мехкашка кхетаеш а хьаллоацаш а я. Паччахьалкхений ерригача Европа юкъара совещани 1972 шере а гулъяра эша хьалаш нийсденнад хІанз.

Европейски кхерамзле чІоагІъяра лоаттабу къовсам халкъий вахара хьашташа маяххара ба. Европейски кхерамзле Іалашъяр, Европах машара, дикача лоалахой, цхьана гІулакхаш леладара континент яр, европейски мехкий Іалашмате йоккхийча производственни интеллектуальни ресурсаех маьрша гІулакхаш дегІакхувлара пайда эцар — из да массане юкъарча машара юкъмоттигерча проблемаех цаІ къоастаяр.

Вай мехка арахьарча политикех дІакъоастаде йиш йоаца керттера дакъа да агрессивни акцешта духьалехь халкъашта юкъе бокъо йоацаш леладеча гІулакхаштеи хоадамболаш хІама тохар, империалистически агрессена духьала къовсам лоаттабеча халкъашта массе оагІорахьара новкъостал дар.

Советски Союзо леррагІа хьаллоаттаду Вьетнама турпала халкъи Индокитая кхыча мехкий халкъаши американски агрессорашта духьала цар боагІаш лоаттабеча къовсаме. Вай хьаллоац Къилбехьен Вьетнама Республика Ханна йолча революционни правительства еина, вьетнамски дош кІоастадара нийсен дикен лард хулийташ йола 7 пунктах лаьтта предложенеш. Цхьабакъда, факташа хьахьокх, Индокитая проблема политически къоастаергйолаш дола наькъаш лаха ца ловш американски доалдугІоаараш хилар. ВІашагІкхийттача Штаташа духьале ю Парижерча переговорашта, акхагІча тайпара ДРВ-ена чуетта бомбаш сацийташ. Цхьабакъда, вьетнамски халкъо дог тешадеш хьахьекхад, паргІатонгеи кортамукъалентеи кхача гІертача цун лоІам кагбулургбоацилга. Советски Союзо низ бола солидарность лелаю вьетнамски халкъа къовсамца. Вьетнама экономически тІемеи новкъостал даьд. ДІахо йодача хана дерг а да. Укх тІеххьарча хана кеода соглашенеш яьй экономика хьалъяраи оборонни низа чІоагІбараи ДРВ-ена новкъостал дара хьакъехьа. Из — вай парте, советски халкъо социалистически интернационализма сийлахь - йоккхий принципаш леррагІа кхоачашъеш хилара дола къаьгта тешал.

Американски империализм тІехьа латтача Израила агрессена духьала шоай бакъ гІулакх бахьан къовсам лоаттабеча Іарбий халкъашкахьа а Советски Союз. Из вай позици цІаькка а бакъъйир дукха ха йоацаш Москве советски кулгалхоштеи Египта Президента А. Садатаи юкъе переговораш йолча хана.

Дерригача дунена хьалхашка шоаш хьагучабаьхаб израильски агрессораша. Цар юкъагІдоах Гаргарча Малхбоаленера дош политически наькъаца къоастаде гІерташ мел лелаеш дола гІуласхаш, мадарра аьлча цар дІалийцача Іарбий территорешта аннекси яра маІан долаш дола тайп-тайпара гІулакхаш леладу. Цхьабакъда, мела бух болча кІийлена тІа вІашагІъехка я Израила доалдеча гІозараша оттаяь мехкаш дІалувцара планаш. Цар теркалбац шоай законни хьашташ кІалхардаха лаьрхІа долча Іарбий халкъий чІоагІа лоІам, теркалдац Іарбий халкъаштеи Советски Союза, кхыча социалистически мехкий халкъаштеи юкъера тІа-тІа дукхагІа чІоагІлуш латт доттагІали цхьана леладу гІулакхаш дегІаахари. Агрессивни гІулакхашта тІера довла ца тигаро кхерамеча тулгІал баьхха цхьаккха хІама лургдац Израила реакционни низашта. Гаргарча Малхбоалене кхохкама кхуврч лоаттабар эне да массане юкъарча машара гІулакха хинна ца Іеш, израильски халкъа шийна хьашташта а.

Укх тІеххьарча хана гІулакхаш кхохкаденнад Индостански субконтиненте. Из кхохкам эттаб Малхбоалехьарча Пакистане хьайна йовзаш йола событеш бахьан долаш. Пакистански Іаьдалаша бахача наха чІоагІа духьалйоахача репрессеша 9 миллион совгІа нах шоай лаьтташ дута а дутаи дІааханнеи лоалмахарча Индера шоашта Іе моттиг лахаенза ца боалача кхоачабаьб. Советски Союзо сагота уж событеш бахьан долаш. Цо дІаккхайкаду хІанз этта чоалхане хьалаш эгтара хьалха Малхбоалехьарча Пакистана проблема къоастаяра лаьла тІа машарца лертІадахарга догдоахаш ше хилар. Пакистана Іаьдалаша бахача наха духьала шоаш еш йола репрессеш соцае а байдда дІабаха нах шоай мехка юхабахкара яьа хьалаш вІаштІехьдаха а деза.

Халкъашта юкъерча машареи доттагІалеи политика чакх а йоалаш, кхохкам кІаьдбара гІаерзаяь конструктивни предложенеш а телаш Советски Союзо вежарашха долча кхыча мехкашцеи машар безача халкъашцеи цхьана империализма колагІча агрессивни гІулакхашта духьала къовсам лоатта а баьб, хоадамболлаш лоатта а бергба. Дунен империализм—эгтара хьалха США империализм — юха вІалла а яьнцац кхыча мехкий чура гІулакхашта гІожагІча тайпара юкъегІертара, герза низ юкъебаккхара, кхерамеча авантюрашта тІера. Цу доллача хІамаша советски халкъагара дІадех чІоагІа фийла хулга. Масане юкъара машар лоаттабари чІоагІбари духьа вай парте хадданза йоахо ю советски мехка оборонни низ чІоагІбара, цун Сийлахь Герзашцара Низаш толашагІа йолча тІема техникаца кийдара. Советски Герзашцара Низаш фийла латт Сийлахь - йоккхача Даьхен хьашташ лорадеш. МоллагІча агрессора хІалаквеш хІама тоха кийча да уж.

Новкъостий! КПСС-он Советски паччахьалкхенон дунен халкъашта юкъе лелабеча наькъа эффективность Іалашмате доккхача даькъе белгалйоал бакъахьарчен нийсачен идеалаша хьалхабоахаш из хиларах, адамлен вахара хьашташа ма яххара из хиларах. СССР арахьара политика авторитет лакх а еннай, дерригача прогрессивни низий, дукхача адамий оагІонгахьара хьаллоацаш а я. Из дерригача вай халкъо къоабалъеши хьаллоацаши я. Советски Союзо дІахо а хоадамболлаш къовсам лоаттабергба социалистически мехкий цхьоагІо чІоагІъяра, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса, къамий кортамукъален болама низаш кхотадара, халкъий машари кхерамзлен бахьан социализми коммунизми хьалъяра машара хьалаш вІаштІехьдахара.

КПСС—Ленина парти, Сийлахь-боккхача Октябра парти

Новкъостий!

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце адамий историе чухь духхьашха Іаьдала керте мехка доалде оттаяьй болхлой класси цун денала авангард — марксистско - ленински партии. Историе ко бе а делла дІаэттай ший низ ца кхобеш вахара ерригa уклад духхьал Іилман лардаш тІа овланга денз эргаяккхара къовсам лоаттабаьн къовсам лоаттабеши йола, болхлой класса — историе хухь эггара прогрессивнагІа йолча класса идеалаш чакхйорахаш, къахьегамхой овлангара хьашташ хьаллоаттадеш йола парти.

Керда общество бахьан долаш лоаттабеча къовсамо лерхІача бакъахьарча хІамашта Коммунистически партии тешаме хиларо, мутІахьа а йолаш халкъа хьашташта цо гІулакх даро, дукхаза а бакъдеш хьахьекха цун доши гІулакхи цаІ хиларо вай парте авторитет Іалашмате чІоагІа лакхъяьй советски наха хьалхашка, дерригача дунен къахьегамхошта хьалхашка.

Коммунистий ленински парте майрра шийна дІатІанийцаб мехка кхелашта хьалхара, революце кхелашта хьалхара бехктокхам, хІаьта советски обществана кулгалдарей лостам теларей низ хиларах тарра шийга кхаьча доккха гІулакх сийленца кхоачаш а ду. Вай халкъа исторически творчества ерригача Іалашмате йоаккхача опыто хьахьекхад социализми коммунизми хьалъеча Коммунистически парте кулгалдара дакъа лакхлургхиларах йола марксизма-ленинизма положени нийса хилар. Ленински парте кулгалдарах латт коммунизм хьалъеча керда толамаш дахара хиланаа даргдоаца хьал. Парте кулгалдара дакъа лакхлулга объективно вай чурчен дунен халкъашта юкъерчеи декхарий Іалашмате йоккхийча масштабашцен уж чоалхане хиларцен дувзаденна да. Из дІадех наьха политически кхетами творчески хьинари тІа-тІа дукхагІа лакхлуш хиларо, социалистически демократи шеръяларо, социальни доалдара боарам лакхбаиза барт ца хиларо, марксистско-ленински теори дІахо дегІакхувлара декхараша, общества членашта коммунистически кхетам бала безаш хиларо.

Парте хьалхе лелаю марксизма-ленинизмана тешаме хилар эгтара чІоагІагІа хьагуш да цун цІенал бахьан долаш, из творчески дегІаккхувлари юкъекххахьари духьа, социализми коммунизми хьалъяра декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме яхар Ленина санна кхетадарца. Цунах кІоаргга хьагуш да революционни теореи революционни практикаи цхьоагІо хилар, коммунизм хьалъяра берригача лелама парте кулгалдеча хана цар шоайла вІаши йІаьхий еш хилар.

Марксизма-ленинизма Іилман теори творчески дегІайоалаяра, цун выводаши обобщенеши коммунизм хьалъяра практикана юкъекххахьара тІехьяьнна дика образец а хинна дІаэттай КПСС XXIV съезд. КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева яьча парте Центральни Комитета Отчетни доклада тІа, съезда решенешкеи материалашкеи хьахьекхай парте коллективни опыт, общественни явленешта еча анализа леррагІа юкъейихьай марксистско-ленински Іилма революционни метод. Марксизма-ленинизма ганз кердача обобщенешцеи выводашцеи йІаьхий яьй съездо, царна юкъе я дегІаенача социалистически обществах, мохк экономически дегІаахара хІанзарча этапа башхалонех йола, коммунизма материально - технически база хьалъяра, общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра, керда тайпа коммунистически общества саг хьалкхевара, дунен революционни процесс дегІайоалаяра формаи наькъий хьакъехьара положенеш.

Дуне революционни хьисапе эргадаккхара геттара бокка низ ба марксистско-ленински хьехам. Из дика хов вай идейни моастагІашта. Империализма идеологашеи царна тІехьалаттарашеи — аьттохьарча а «аьрдехьарча» а ревизионисташеи дорха атакаш ю марксизмана-ленинизмана духьал, шунах аьл-дитт дувца, из толхае, цун чулоацам боабе гІерт. Низ-Іоткъам лоатабераштa духьаларча къовсаме керттерча герзах баха гІерт къахьегамхой. Капитала хьашташ лорадераша моллагІча каналех, эггара гоавгІйолча прнемех, технически средствах пайда эц антикоммунизма пропаганда яра, буржуазни, оппортунистически идеяши уйлаши юкъейоалаяра.

Бакъда цар хьега къа эехьа дов дезаш да. Уйлашта къе я капитализм, цаьха хьаькъалаши дегаши тІехьадахара лоаттабеча исторически къовсаме коммунистически идеалашта духьал оттаде хІама дац цун. Ди тІехь талхаш латт хІанзарча ревизионизма теоретикий гІулакхаш а. Вахаро тешавеш харцъю маоистически кхыйола мелкобуржуазни концепеш. Къахьегамхой тІа-тІа дукхагІа теш уж вІалла вІаштІехьа ца хиларах.

Вай парте машар хургбоаца къовсам лоаттабаьб буржуазни идеологеца массаза а, тІехьа тІайоагІача хана лоатта а бергба, меттахьа хІама еттаргья империализма идеологически диверсешта, ленински хьисапе лора а дергда, наха юкъе а хьоргда коммунизма идеяй сийлахь-доккха бакъдар.

Ший идеологически балха тІехь парте керттера оттадаьд берригача къахьегамхой марксистско - ленински мировоззрени, лакха идейно-политически гІулакхаш, коммунистически моральни нормаш хьахилийтар. Марксистско - ленински образовани тоаяро, общества членаша парте чурен арахьареи политика, общество дегІаахара перспективаш кІоаргга кхетаяйторо, цо хадданза еча йоаккхоно чІоагІду идейно чІоагІа а коммунистически бІубенна а хилар, лакхду социальни хьинари бехктокхами, коммунизмана тІехьа къовсам лоатаберий юкъарча строе ший моттиг хьалаца сага новкъостал ду.

Партех доахкача эгтара дикагІа долча гІулкхех цаІ да политически лини денна беча организаторски балхаца вІашагІтоха, белгалъяьха планаш практически кхоачашъяра нах оарцагІбаха хар. Балха юкъарча стилана дика доагІа партена чухьи мехка чухьи хахьинна гІулакх доаллаш хилара, цаха яхар теркалдара, нах лархІара, вай вахара дерригача доакъошка ленински принципаш хадданза кхоачашъяра хьал. Ишта дола политически хьал вайна къаьстта дика да, хІана аьлча общество революционни эргаяккхара доккхача а чоалханерча а гІулакха тІа эш, В. И. Ленина дошаца аьлча, ханна хьинаре хилар а доацаш, лоацача дика вІаштІехьбаьккха хІара денна беш бола болх. Кадрех бокъонца теша а тешаш, парте цунца цхьана кхетамлу царна шоашта тІадиллача гІулакха чІоагІа белхтокхаме хетаж хьокхаме организованности дисциплинированности хилара, шоашта тІадехка де дезараши декхараши дувцилга йоацаш кхоачашдеш уж хургйолаш.

XXIV-ча съезда исторически решенеш кхоачашъелга вІаштІехьдоаккхаш, парте хІанз советски халкъа низи хьинари тІадохийт мохк экономически, социальни, политически, культурни дегІаахара овлангара проблемаш кхоачашъяра, шерра боаржабаьб коммунизм хьалъяра фронте керда коталонаш яхара тІехьара дерригача халкъа хьинаре къовсам.

Советски Союза Коммунистически парте сийленца дІахо хьу Октябра сийлахь-доккха революционни гІулакх. Доазув доацаш теш цох советски халкъ. Вай, коммунисташа, доккхал ду цу боккхача тешамах, партийни политика керда декхараш кхоачашдара цхьа барт а болаш болхлоша, колхозхоша, интеллигенца болх дІаболабарах. Партеи халкъеи цхьоагІо социализмана карагІдаьнна эгтара дезагІа дола хІама да. Шеко яц: Коммунистически партеи советски халкъеи болата цхьоагІо тІехьа тІайоагІача хана а вай сийлахь-доккха гІулакх эшадулургдоацаш хилара ларда хургхиларах.

Новкъостий!

Сийлахь-йоаккхача Октябрьски социалистически революце шоазткъе дийтта шу дизар торжественно дездеш доккхал деш хьеж советски нах баьча наькъага, бІубенна хьеж кхоаненга. Октябра даьке йолча Советски мехка карагІдаьнна геттара доккхий гІулакхаш, социалистически содружествана тІагІоллaрча вай доттагІаша даьха геттара дика толамаш, дунен халкъашта юкъерча болхлой класса, цун коммунистически авангарда, ерригача антиимпериалистически фронта карагІдаьнна доккхий хІамаш — из я Октябра дерригдунен - исторически лоархІам бола гІулакх тІалатта, дегІадоагІа, чІоагІлу, хІара шера керда коталонаш йоахаргйола йохаргйоаца ларда. Дуне дегІаахара берригача наькъо теша веш хьахьокх Советски Союза Коммунистически парте, вай Даьхен къахьегамхоша, Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце хьабилла никъ нийса хилар.

Тахан советски наьха низ, цар творчески хьинар тІадерзадаь да коммунизм хьалъяра хІанзарча этапа Іалашмате доккхий декхараш кхоачашдара. Парте планаш, XXIV съезда решенеш кхоачашъяро кхы а гаргакхоачадергда вай из бахьан долаш Октябрьски революци яьча, марксистско-ленински идеи йизза котъяхара де дагалаттача гІуллакха.

Даькъала хилда коммунизм хьалъеш доалла советски халкъ!

Даькъала хийла марксизм-ленинизм — вай заман сийлахь-боккха хьехам!

Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти, Ленина парти — советски халка тешаме баьчча, коммунизм хьалъяра организатор!

Даькъала хийла коммунизм!

(Новкъоста В. В. Гришина докладага чІоагІа ла а дийгІар, тІоараш деттаж юкъагІа а яьхар).

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

Къаьстта хоза яр Нохч - ГІалгІайчен столица селхан. Города улицаш, майдаш цІийнаьяр байракхаша, лозунгаша, транспаранташа. Советски наьха эггара дезагІа дола цІей— Октябрьски революце 54 шу дизар дезде эрабаьннаб города къахьегамхой. КПСС XXIV съезда решенеш кхоачаш а еш Октябра цІейна керда толамаш даьха накъабаьхкаб уж.

Іуйрийна 10 сахьат даьннад. Трибуна тІа ва КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхара секретарь новк. С. С. Апряткин. Цо парте областной комитета, Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цІерагІа республика къахьегамхой цІей даькъала дувц.

Цул тІехьагІа майдан боал Грозненски гарнизона бІухой. ТІай техача санна нийса да цар мугІараш, бІубенна довз ког. Цар даим фийла дораб советски наьха машарера къахьегам.

Байракхаш яхьаш боагІарий колоннана тІехьа а майдан боал къаьна коммунисташ. Трибуна тІара хьахоз «ДІайха моаршал да коммунистий къаьнача гвардега» аьнна хоатта моаршал. Царех хІара сагах язде Іалашмате дукха дар. Уж ба советски Іаьдал доаккхача дакъа лаьцараш, мехка экономика айеча хьинаре къахьийгараш.

Трибуна тІара хьаьттача моаршала жоп луш низ бола «Уа!» оал спортсменаша. Цар колоннана хьалха боагІа дунен чемпионаш гимпастка Турищева, кІалтохаргах летараш Хасимиков, Давидян.

Массаза санна Октябра цІей сийна яьржача яхье дешача а болх беча а шоаш даьхача толамех дувца рапорташ дахьаш боагІа профтехучилищай дешархой. Трибунана хьалхашка гІолла тІехьбаьлар хургбола мехкдаьттахой, химикаш, гІишлошъераш, торговле болхлой.

Города дешархой колоннана хьалха йоагІа № 7 йола Ленински района юкъерча школа коллектив. Из бокъо цо яьккхай берашта хьехача доккхий толамаш дахарах.

Дезача цІей сийна тІанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдаьд Октябрьски района къахьегамхоша. Къаьстта дика къахьийгад «Октябрьнефть» НГДУ коллективо. Итт бетта планал совгІа даьккхад 33 эзар тонн совгІа «Іаьржа дошув», 11 миллион кубически метр газ, рационализатораша кходаьд 70 эзар сом.

ЙисагІча пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъеча доккхий хІамаш карагІдувл машеннаькъахошта, локомотивни вагонни депо коллективашта, транспортникашта, района Іилма учрежденей болхлошта.

(Йистедоалар IV-ча оагІо тІа).

СУРТА ТІА: химзавода коллектив.

«СЕРДАЛО»
2-гІа оагІув, 8 ноябрь, 1971 шу.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНИ АКТИВА СОБРАНИ

ДИКАГIА ВIАШТIЕХЬА А ЯККХА ШЕРАГIА ЙОАРЖА А Е СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. С. С. Апряткина доклада тIара

Хьалхагlа хоам ма барра Грозне хилар республика партийни актива собрани. Цига дакъа лоацаш хиннараша ла а дийгIар йийца а йийцар «КПСС ЦК соцамга хьежжа вай республике социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадара даькъера областной партийни организаце декхарех» КПСС обкома хьалхарча секретара нов. **С. С. Апряткина** яь доклад. Докладчика белгалдаьккхар укх шера сентябрь бетта тIайийца КПСС ЦК соцам Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьнначул тIехьагIа, — аьлар докладчика, — республика предприятешкен гIишлошъечен, колхозашкен совхозашкен, организацешкен учреждениешкен дукха болх баьб из дIабовзийташи бувцаши. Цу балха юкъеэзай партийни, советски, профсоюзни, комсомольски актив, лектораш, агитатораш, политинформатораш.

Республика къахьегамхоша дегтIара къоабалбу из соцам. Цо кхы а айдаьа наьха творчески хьинар. Из хьахьокх социалистически яхь шерра яржаро, керда патриотически гIулакхаш дIадоладаро.

Вай республике яхь лелаеш 235 эзар саг ва, царех 130 эзар совгIа коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацаш ва. Коммунистически къахьегама коллективаш яха цIи лелаеш 20 предприяти я республике, коммунистически къахьегама ударник ва 65842 саг.

Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша дукхагIча даькъе толамца кхоачашъю кердача пятилетка хьалхарча шера задание. Республика промышленносте продукци хьаярен цунна реализаци ярен 10 бетта план ханал хьалха — 1971 шера 27 октябре кхоачашъяьй. Итт бетта планал совгIа Нохч-ГIалгIайчен предприятешкара мехкага кхьачай массехк миллион сома маьха тайп-тайпара продукци.

Республика экономика дегIайоалаеча доккха дакъа лоац колхозий, совхозий, кхыча юртбоахама предприятейн организацейн къахьегамхоша.

Республика колхозашкен совхозашкен шоайла яхь лелаю отделенешка, цехашка, фермашка, керттерча профессех болча болхлоша. Тайп-тайпарча социалистически яхье дакъа лоацаш 40 эзар совгIа колхозник, совхозий, юртбоахама кхыча организацей, предприятей, учреждений болхло ва. Коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацаш ва 20 эзар саг, хIаьта царех нийсса ахаш гаргга нах коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ба.

Республика юрта боахама къахьегамхоша, бIарччача районаша укх шера даьха толамаш белгал а даьха, докладчико аьлар:

— Цу масало хьахьокх КПСС райкомаша, колхозийн совхозийн парткомаша къахьегамхошта юкъе яхь йоаржаяра дикагIа йоакхо елга, юртбоахама производство дIахо а дегIайоалаяра дешашта даим терко елга.

Республика халкъа боахам дегIабоалабеча, 1971 шера задание кхоачашъеча вай мел даьха толамаш хьахиннад социалистически яхье баьннача наха хьинаре къахьегарах, бIаьш эзараш болча производства хьалха латтарашен новаторашен шоаш ца кхобеш къахьегарах С. С. Апряткина цIераш йоах цу тайпарча чаьхя.

Къахьегамхой творчески хьинар айдеча, социалистически яхь шерра йоаржаеча дукха кхетамен организаторски болх бу партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга чIоагIа теркам тIабахийта леладу «Красный молот» завода, Грозненски химкомбината «Электроприбор» завода, «Ассиновский» совхоза Шелковской районе «Коминтерн» колхоза партийни организацеша.

Дукха болх бу профсоюзни организацеша. Цар хьинаре дакъа лоац коллективайн къаьст-къаьстача болхлойн яхьа условеш уттаеча, социалистически декхараш кийчдеча. Укх тIеххьарча хана лакхбеннаб болхлой собраней лоархIам, айеннай цар авторитет, тоабеннаб массазарча производствени совещаней болх.

ИйслагIча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяра, техника эргайоахаш тоаяра, из халкъа боахама массе а доакъошка юкъе кхаьхьара, къахьегама овсарлеи культурен лакхъяра шерра яхь йоаржаяьй комсомольски организацеша.

Социалистически яхь вIаштIехьъяккхара опыт Iоаяьй вай республике. Цунца цхьана докладчика белгалдир социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача нийслу кхоачамбоацараш. Новкъа дале а вайцига хIанз а кIезига яц вай социалистически яхьа чулоацам кIоаргга ца бовзаш а экономика дегIаахара хIанзарча этапон халкъа боахама дерригача доакъошка Iилма - технически прогресс ярон цунгара дIадехараш теркал ца деш а йола партийни профсоюзни организацеш.

Ховш ма хиллара, социалистически яхьо бух соццача кхаьчача лерхIар къахьегама овсарле лакхъяр да. Из де вIаштIехьдоал керда техника хьаярен юкъеяхьарен чотах къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара, къахьегамен общественни дисциплина чIоагIъяра наькъаца. Цхьабакъда тIайийцача цхьадолча декхараш тIа уж дешаш теркалдац. Укх шера 9 бетта 35 предприяте кхоачашъяьяц къахьегама овсарле лакхъяра задание, хIаьта 26 предприяте соахк цу хана еннача кIезигагIа продукци енай. Продукцена реализаци яра ийс бетта программах лоархIаьяьц 31 промышленни предприяти. Цо хьахьокх цхьайолча КПСС райкомаша, юкхьанцарча партийни организацеша яхь вIаштIехьъяккхаран тIайийца декхараш кхоачашдаран тIехьа лоаттабу тIахьожам мел балийталга, паччахьалкхен планаш кхоачаш ца еча предприятейн организацейн кулгалхошкара доагIар хьа ца дехилга. Цунца дувзаденна доклада тIа критика йир КПСС Ленински райкома, моттигерча промышленноста министра Б. М. Бузуртанова, кхачан промышленноста министра В. М. Ляпинас, промстройматериалий управлене начальника А. А. Муртаева, Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене начальника Н. М. Чудакова, юртбоахама министра И. В. Полушкина, «Грозвино» объединене начальника Д. М. Хаматханова, «Скотопром» треста директора З. С. Тонгиева, «Сельхозтехника» республикански объединене председатела И. А. Аванесова.

Дукхача вай партийни профсоюзни организацеша теркалъяц хIанзарча ханарча, Iилма-техническа революце хьалашкарча яхьа башхалонаш, коллективаш ларттIа эрцагIъяхаи производствени процессашта механизаци автоматизаци яра, аьлар дIахо докладчика.

Къаьстта во латт юртбоахама производствана комплексни механизаци елга, хьайбаш леладеча дукхагIа дола балхаш кулгашца ду. Республике бокъонца комплексни механизаци яь цхьаь цаI ферма яц.

Дукхача промышленноста предприятешка, гIишлошъеча, транспорте, колхозашка, совхозашка производства резервах бизза пайда эцара тIаерзаяь яц яхь. Дукхача предприятешка хIанз дукха балха ха йоаю зехьа, по лохъю къахьегама овсарле. 1971 шера кхаь квартале промышленносте зехьа йоаь балха ха 134 эзар сага-дий да.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацей, боахама кулгалхой декхар да зехьа балха ха йоаяра бахьанаш хIара предприяте тахкар, из гIулакх тоадара де дезар дир. Балха хIара денах, сахьатах, минотах пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра пайда эца беза — хIанзарча хано яхьагара дIадехар да из.

Промышленни предприятешка во пайда эц дIаоттаянза йола оборудовани кIезигьяр, станокашка, машенашка, аппараташка дукхагIа болх байтар санна производства эффективность лакхъяра йолча резервах. ДIаоттаянза йола оборудовани къаьстта дукха я моттигерча промышленноста, мелиорацен хий боахамен, бахача наха бытовой гIулакх деча министерствай, гIишлой-материалий промышленноста управлене предприятешка, республика колхозашкен совхозашкен.

Яхьа лоархIаме лостам ба продукцин дикагIа хилийтара къовсам лоаттабар. КIезига моттигаш нийслан стандарташка хьежжан бахача наха ма эшшарен йоаца продукци арахецаш. Цу тайпара моттигаш нийслу, белггала аьлча, кога гIирс беча фабрике, консервни заводе, мебельнии хIамаш тегачеи промышленноста, респотребсоюза предприятешка.

ЦIенхаштта кхоачамбоацар да предприятей коллективаша, колхозаша, совхозаша, бригадаша, къаьст-къаьстача болхлоша вIаши яхьа договораш дара практика эсала юкъеяхьар.

ВIаши айхха бувзам болаш ба мехкдаьтта чакхдоахараш, «Главнефтеснаба» управлене болхлой, машенаькъахой. Царех цхьаи коллектива толам вокханчох тийша ба. Цхьабакъда мехкдаьтта чакхдоахараштa, машенаькъахошта, «Главнефтеснаба» болхлошта юкъе комплексни яхь йоаржае еза яха хабараш дувца массехк шу да, хьадеш цхьаккха хIама а доацаш.

ВIаши айхха бувзам болаш предприятеш я вай, масала, машенаш ю заводаш, кхачан, моттигерча наха бытовой гIулакх деча промышленноста предприятеш, кхыяраш. Цхьабакъда царна юкъе хIанз а яхь вIаштIехьъяьккхаяц.

Цу тайпара кхоачамбоацараш да къаьст-къаьстача наха юкъе яхь лелаеча а.

ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да яхье баьннарашта поощрени еча даькъе а. Яхьа итогех луш йола премеши хьайола поощренеши коллективо е къаьсттача болхлочо лаьца дакъа бокъонца тахка а ца тохкаш тел.

Социалистически яхьах ларттIа пайда эцаи къахьегамцеи общественни доалахьенцеи коммунистически гIулакх хургдолча тайпара наха кхетам балара, дисциплинен организованности чIоагIъяра.

Центральни Комитето белгалдаьккхад яхь дIахо шерагIа йоаржаяра материальни стимулех йиша ца Iеш моральничарех а пайда эца беза аьнна.

Къахьегамхой дика моральни гIулакхаш доахкаш кхебара боккха лоархIам болаш ба коммунистически къахьегама тIехьара болам, хIаьта из вай республике шерра баьржа а баьржаб.

Яхь вIаштIехьъяккха а цунна хIара денна кулгалде а декхарийла хинна Iац алха партийни профсоюзни организацеш, из хе деза цехий, предприятей, управленей, объединеней боахама кулгалхоша а.

Халкъа боахама массе а оагIорахьара интенсификаци еча хьалашка къаьстта актуальни декхар долаш дус кадрашта экономически образовани ялар. Центральни Комитето дукха ха йоаццаш гIайийцача соцам тIа цу хьакъехьа белгалдаьд коммунизм хьалъяра хIанзарча этапе кадраш, берригa къахьегамхой экономически кийчбар къаьстта боккха лоархIам болаш да аьнна.

Республике гоалуш латт партийни комсомольски дешара системе, пропаганда кхыча массови формашка кадрашта экономически дешар хьехилга.

Укх шера тайп-тайпара экономически дешар дешаш ва 50 эзар совгIа саг. Наха къаьстта дукха езаеннай социалистически доалдара ленински школаш, коммунистически къахьегама школаш, кхалнаха лаьрхIа йола популярни знаней школаш, халкъа университетий экономически факультеташ.

ХьатIадоагIача шера ноябрь бетта ах бIаь шу доал Нохч-ГIалгIайчен автономе, хIаьта цу шера декабрь бетта шовзткъе итт шу дуз СССР вIашагIъелла. Уж шаккхе событеш боккха политически лоархIам болаш я.

Орден лелаеча вай республика къахьегамхой, шеко йоацаш, кердача толамашца накъабоагIаргба цу сийлен юбилеяшта, керда толамаш доахаргда социалистически декхараш кхоачашдеча, социалистически яхь шерагIа йоаржаеча.

Производствон кхетам балари цхьа процесс я. Боахама кулгалдари кхетама болхи вIашагIадала йиш йоацаш да. Нов. С. С. Апряткина белгалдир идеологически болхлошта, интеллигенцена, газетий, телевидене, радио журналисташта цу хьакъехьа хьалхашка латта декхараш.

Вай керттера декхар сенах латт аьлча из латт пятилетка хьалхарча шера паччахьалкхен плани социалистически декхараши халкъа боахама дерригача доакъоша кхоачашдаь ца Iеш хIара предприяте, хIара организаце, хIара колхозои совхозои кхоачашделга Iалашдарах. Продукцена реализаци яра шера план 27 декабре кхоачашъе еза республика промышленносто, чIоаггIа лард йолла еза ийслагIча пятилетка дIахорча шерашка дика болх бара.

Дукха болх бе безаш ба юрта боахама къахьегамхой. Социалистически яхь шерагIа йоаржаяра къовсам лоаттабеча хана къаьстта теркам тIабахийта беза лаьттахи техникахи пайда эцилга тоадара, колхозийн совхозийн общественни производства эффективность лакхъяра, юртбоахама продукцега дIадодар чухнахьа даккхара.

Партийни профсоюзни организацеша, советски боахамен органаша деррига низаш оарцагIдаха деза юртбоахама шу дика чакхдаккхарахи хьайбаш толамца Iаьнгара дахарах. Укх гаргарча деношка чуийца яккха еза шекара свекла, коартол, баьцадаараш, тIехьа кхача культураш, кхоачашде деза паччахьалкхенга ялат — 141 эзар тонн, генараш — 15 эзар тонн, шекара свекла — 160 эзар тонн, баьцадаараш — 85 эзар тонн дохка аьнна тIайийца социалистически декхараш.

ГIулакхаша дIадех хIара боахаме тIадоагIача шерарча хьувкъама тешшаме ларда йоллар. Цудухьа укх гаргарча деношка аьха яккха еза зяб, кийчде деза бIаьсти дIадувргдола фу, ханнахьа а дика а ремонт яь яккха еза еррига техника.

ХIанз колхозашкен совхозашкен Iаьнна чусовцадаьд хьайбаш. Цудухьа хьайбай фермай болх нийса вIаштIехьбаккха беза.

Уж декхараш кхоачашдара тIатеIIа къахьега дезаргда партийни, советски, профсоюзни, комсомольски боахама организацей.

КПСС горкомаша, райкомаша, юкхьанцара партийни организацеша социалистически яхье коммунистий авангардни лоархIам лакхбелга Iалашде деза, дикагIа пайда эца беза администраце гIулакхашта тIахьожам лоаттабара еннача бокъонах. Социалистически яхь йоаржаяра тIаберзабе беза наха юкъе бу берригa политически болх, лакхбе беза советски, профсоюзни, комсомольски организацей лоархIам, республика халкъа боахама тайпа-тайпарча доакъошка социалистически яхь дIахо а эргайоахаш тоае еза.

Хьалха латта опыт Iомаяраи юкъехьаяраи шерагIа пайда эца беза практико кийчъяьча слеташ, конференцеш, конкурсаш, новаторий балхий выставкаш яр санна йолча методех.

Социализми коммунизми хьалъяри ерригача этапашка, КПСС ЦК белгала ма даккхара, производительни низаш дегIадоаладара, производствени отношенеш эргайоахаш тоаяра, къахьегамхошта кхетам балара, уж производствана доал деча юкъеозара низ бола средство хинна а хиннай хIанз йолаш а я социалистически яхь.

ХIанз вай декхарийла да республика къахьегамхой деррига низаш, знанеш, хьинар КПСС XXIV съезда решенеши коммунизм хьалъяра сийлен декхараши кхоачашдара тIадерзаде. Из де вай вIаштIехьдаргдац ерригача звеньяшка, балха ерригача участкашка партийни паччахьалкхени дисциплина кхы а чIоагI ца йича, наьха, эггара хьалха кулгалдеча кадрай сахкетамни бехктокхама лакх ца бича. ДIахо йодача хана законности правопорядоки чIоагIъяра, законаши социалистически общежите правилаши кхоачашъеш хургболаш къахьегамхошта кхетам балара, социалистически дисциплина общество берригача членашта цаI йолчеи а массанеи хIаранеи кхоачашъянза ярийоацаши йолген даим дага а кхоабаш.

Из декхар кхоачашдара республика партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеш, боахама органаш декхарийла я къахьегамхой инициативеи творчески хьинари кхы а айде социалистически яхь шерагIа йоаржае.

ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Пренеех эггара хьалха къамаьл де дош лу КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара **Н. Я. Правенькена.**

Дукха ха йоацаш городской партийни актива собране бийцаб «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам. Предприятей, партийни болхлойн собранешка, парте райкомий пленумашка из лоархIаме документ массане къоабалдаь кхоачашдара тIайийцад.

Города промышленни предприятеша кердача пятилетка хьалхарча шера дика толамаш доах. Из ишта дале а городской партийни организаци цIенхаштта уйла еш я социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача формализм ца хилийтара. ХIара шу дIадолалуча хана предприятей коллективаша декхар тIаэц планаши социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдергда, аьнна. Цхьабакъда из пункт цхьаболчар кхоачашъяц.

Укх шера ийс бетта городерча 19 предприяте продукцена реализаци яра планаш кхоачаш ца еш йисай, къахьегама овсарле лакхъяра заданеш — 17, бытови гIулакхаш дара заданеш — 26, капитальни гIишлошъяра заданеш — 23 организаце.

ДIахо оратора дувц цхьайолча предприятеша торонашка хьежжа социалистически декхараш тIаэцаш ца хилларах, хIаьта цхьацанахьа тIайийдераш хоадамболаш ца хилар бахьан долаш уж кхоачаш мишта ду тахка хала хиларах.

Общественни производствана интенсификаци яра КПСС XXIV съездо чIоагIъяьча программо вайгара дIадех къахьегамхой денал кхы а айделга, — йоах Ачхой - Мартана райисполкома председатела **З. М. Абдурзукова.**

Ачхой - Мартана районе боккха теркам тIаухийт юртийн поселковийн Советашта юкъе социалистически яхь йоаржаяра. Цар шоай сессешка дувц производствени коллективаша социалистически декхараш кхоачашдарах дола дешаш. Цу гIулакхо района новкъостал ду паччахьалкхенга юртбоахама продукци йохкара ийс бетта план тIеххкоачашъе. Хаоттама хьалаш дика хинна деце а шекара свекла, баьцадаараш, сом планал тIех дехкад. Боахамий экономика чIоагIлуш хиларо тешам болийт кердача пятилетка хьалхарча шера тха совхозаш рентабельни хургхиларах. Цхьадола толамаш даьхад хьайбай боахам дегIабоалабеча а. Дулх даккхар 47 процент лакхденнад. ХIайбайи коа гIарча оалхазарийи продуктивность а лакхъеннай.

Цхьабакъда тха производства хIанзара темпаш КПСС XXIV съездо дIадехарашка хьежжа лакха я ала йиш яц. ЛерттIа латташ шура йохкара заданеш кхоачашъяра гIулакх. Ялат дохкара заданеш а кхоачаш ца еш йисай район. Из ишта хургдацар партийни организацешеи Советашен социалистически яхьа кулгалдеча цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсдалийта децаре. Парте райкомои райисполкомои из дика кхета а ду уж кхоачамбоацараш дIадахара хоадамболаш дола гIулакхаш чакх а доах.

Трибуна тIа ва «МалгIобекнефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене начальник **С. А. Плиев.**

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьнначул тIехьагIа дукхагIа теркам тIаахийта даьннад-тхо яхь лелаяра гIулакхашта.

Из лоархIаме документ дувцаш управлене бригадай, цехий, участкай хьалха латтача болхлоша, инженераша, техникаша, гIулакхерча наха социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача нийсденна кхоачамбоацараш гучадаьхар, уж дIадахара пайдане предложенеш елар.

МалгIабика мехкдаьттахоша москвичашеи ленинградцашеи даь кхайкарал хьал а лаьца ер шу дIадолалуча хана лакха социалистически декхараш тIайийцар. Ийс бетта планал совгIа 7,5 эзар тонн мехкдаьттеи 10,6 миллион кубометр гази яьккхай. Товарни продукцега дIадодар цаI-ах процент лохдар бахьан долаш 571 эзар сом пайда баьб.

Керттерен гIонна йолчеи производствана тIаргIерттаи творчески къахьегар бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъе, техникеи технологии эргаяьккха тове аьттув баьннаб тха. Боккха пайда бу производства резервах пайда эцилга тоадараи экономе режим чIоагIъяраи деш долча Ерригсоюзни общественни хьажаро. Цу яхье толам баккхарах мехкдаьтта промышленноста министерстваи профсоюза ЦК-аи Сийлен грамота еннай тха коллективана. ХIаьта хьалхарча квартале Ерригсоюзни яхье шоллагIа моттиг а яьккхай.

ХIанз геттара чIоагIа теркам тIабахийта беза пайда эцанза йолча резервашта. Юрски тIоанашкара мехкдаьтта хьалахараи бурув тохилга сихдараи йолча торонех пайда эца беза, къаьнача скважинашка болх байта беза.

Дош лу КПСС Ножай - Юрта райкома хьалхарча секретара **В. А. Янгульбаевна.**

— «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК баь соцам къоабалбаь тIайийцар тха района къахьегамхоша, — йоах цо. Цо дIадехараш кхоачашдара хIана шоай низ тIабахийтаб партийни организацеша.

Колхозашка кхоачашъеш я колхозхой къахьегамцара безам совбаккхара йола мероприятеш. Царех боала пайда гуш ба. Дулх дохкара шера план 97 процент кхоачашъяьй района, тIеккхоачашъяьй тхан фуаши дохкара заданеш.

Дика къахьийгад тхьамка леладераша. Укх шера эггара хьалха цхьадола тхьамка шоллагIча сортах долаш планал совгIа из дехкад цар. Хьалхе яьа итргаша хьахьокх юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 15 центнер тхьамка а даьккха 900 тонни тхьамка тха колхозаша дохкаргхилар.

Из деррига социалистически яхь вIаштIехьъяккхарах хьахинна хIама да. Кхы дикагIа толамаш дахара дикагIйола опыт шерра дIайоаржаю.

Цунца цхьана социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача кхоачамбоацараш а да. Боахамий доазол араялац дикагIйола опыт, из шерра дIа а йовзийташ лелаяц, цудухьа йоагIаш йола влияни яц цу гIулакхо колхозий производства эффективность лакхъяра.

Тха район Ведана районацеи Дагестана Новолакски районацеи яхь лелаеш я. ВIаши тохкамаш дара дIа-юха ухача хана пайдане мел дар лоалахошкара хьаэц, кхоачамбоацараш дIадахара вIаши гIо ду.

Трибуна тIа ва Грозненски химкомбината парткома секретарь **А. М. Космин.**

— Социалистически яхь вIаштIехьяккхара дешаш комбината партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша даим шоай балха юкъмоттиге лоаттайу. Яхьа итогаш хIара бетта ю, кепайоазон тIеи хьокхама агитаце средстваши даьхача толамий пропаганда ю. Толам баьккхарашта хетаь «Молнеш» арахец.

КПСС XXIV съезда решенеша дегаш айдаьча комбината къахьегамхоша ханал хьалха, 22 октябре, кхоачашъяьй продукци арахецареи цунна реализаци ярен план. Пятилетка хьалхарча шера вIаштта кхоаьза Ерригсоюзни яхье кхтало яьккхай комбината коллективо, СССР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракхаш яьхай.

Хьалхле даим коммунисташка я. Царех ба аппаратчикаш И. Т. Андросов, И. Ф. Юровских, Я. К. Керимов, слесараш В. В. Степанов, М. А. Мамаев, инженераш Ю. Н. Козюпа, В. М. Олифир, кхыбараш.

Эггара лоархIамеча хьоккамех я продукце дикал. Съезд хьаелла ди тIакхоачача деношка грозненски ацетона паччахьалкхен дикала Знак еннай. Партийни организаце, комбината кулгалхоша, коллективо шоашта хьалхашка декхар оттадаьд ер шу чакхдалалехьа арахецача ялх тайпарча продукцех кхаьннена паччахьалкхен дикала Знак яккха, аьнна.

Оаха лаьрхIад къаьст-къаьстача профессех дикагIбараш белгалбара яхь йоаржае. Из лоархIаме гIулакх хIанз дIадоладаьр № 108-110 йола коммунистически къахьегама цех я.

Дош лу Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза доярка **М. А. Рыбалкона.**

— Тха колхоза къахьегамхоша, — йоах цо 1971 шера лакха социалистически декхараш тIайийцад. ХIара гектара тIара 25 центнер ялат чуэца, хIара Iаттагара 3 эзар килограмм шура яккха, хIара нана котама тIехьара 200 фуъ гулде, чуоттадаь кхоачача доаханна дийнахьи буси 850 грамм дулх тIаккхетийта, аьнна.

Хаоттама хьалаш дика хинна деце а тIайийца декхараш керттерча даькъе кхоачашдаь доалаш латт. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 28 центнер ялат чуденад. Планал шоззеи ахаззеи дукхагIа дехкад ялат, хьайбашта концентраташ Iалашъяьй. Дулх, фуаш, тха дохкара итт бетта план тIеххкоачашъяьй.

ХIара Iаттагара итт бетта 3909 килограмм шура яьккхай аз, план 3420 килограмм йолча. Шу чакхдалалехьа кхы а 500—600 килограмм йоаккхаргья аз сайгарча хIара Iаттагара. Шоаш тIайийца декхараш кхоачашдара гарга ба тха фермера дояркаш Петрова, Сдобникова, Васильева, Мараатанова, Бакашева, кхыбараш.

Деттаи долча доаханна шортта дика доакъар Iалашдаьд колхозо. ГIожа доакъар кийчдергдолча цеха монтаж чаккхйоалаш латт.

Къамаьл деш ва КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретарь **С. Х. Гостимиров.**

— Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дукха болх бу социалистически яхь творчески лелаяра. Яхьа итогаш массанена дIайовзийташ, материальнии моральнии стимулех эффективнегIа пайда эца гIерт. Из деррига айхха дувзаденна да массово - политически балха ерригача формашцеи къахьегамхой коммунистически кхетам болаш хьалкхебаран беш болча балхаца. 400 агитаторо, 150 политинформаторо, 104 пропагандиста тIайийца декхараш лоархIаме дIадовзийт, уж кхоачашдара нах оарцагIбоах.

«Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам чIоагIа хьаллаьцар тха района кагирхоша. Комсомоло кагирпой коммунистически къахьегама юкъеоз, цар творчески денал айду.

ДIанхача шерашка сацна доацаш укх шера дукхагIа теркам тIаухийт оаха къаьст-къаьстача процессех яхь лелаелга вIаштIехьдаккхара, говзача болхлошка къоначарна шефски тIо дайтара, производства резервашта общественни смотраш яра.

Цу дерригнех беркат даьннад. Массехк предприяте ханал хьалха кхоачашъяьй итт бетта задание. Царех я «Электроинструмент» завод, лесхоз, райпромкомбинат, хлебозавод, автотранспортни предприяти, нефтебаза.

— Тхона хов, — йоах оратора, — социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача кхы а дукха кхоачамбоацараш долга, къаьстта юрта боахаме. Цо тхо декхарила ду партийни организацей денал кхы а айде, царна социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача эшаш дола новкъостал де.

Къамаьл де дош лу КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара **Ю. В. Сухоруковна.**

— Грозненски района къахьегамхой декхарашкеи гIулакхашкеи хьежача гуш да уж технически прогресс сихъяраи къахьегама овсарле лакхъяраи тIадерзадаь долга. Цудухьа мехкдаьттахоша, дахчах хIамаш ераша, гIишлошъерашеи юрта боахама болхлошеи пятилетка хьалхарча шера даьха хьоккамаш лакхагIа да.

Коа тIара оалхазараш леладеча «Ермоловский» совхоза шин керттера продукци йохкара укх шера тIайийца социалистически декхараш кхоачашдаьд. Дохка дезараш 9,9 миллион фуъ долча декхар 10,5 миллион да. Ялат даккхарга диллача Грозненски шурий совхоз хьалха латтача боахамашта юкъе яхай — цо паччахьалкхенга шин планал совгIа ялат дехкад.

Социалистически яхьа низах бизза пайда эцац оаха хIанз а. КПСС ЦК соцам тIа лоха планаши декхараши тIа а нийдеш шоай резерваши кхоачамаши къайла кхухьача кулгалхоша леладер харцахьа лерхI. Цудухьа заданеш кхоачашъярах кхоачам хетац тхона, коллективашта поощрени еча хана оаха бокъонца тохк производство дегIаяра темпаш. ХIанз дукхача декхарашта юкъе къаьстта пункташ я боахам лелабара прогрессивни методаш балха юкъейоалаярах.

Ховш да, тха районе хьаккхий дулх, шура, фуаш дахара бIарчча комплексаш хьалъеш йолга. Бакъда, уж хьалъяра темпаш чIоагIа лоха я. Проекташ нийса уттаяц, хьалха латтачарна карагIдаьннар теркалдац цар. «Сельхозтехника» объединене «Межколхозстроя», «Чечингсельстрой» треста хьалха латтача опыта карагIдаьннар тахка а дIадоаржаде а деза ха хьатIаэттай. Цу гIулакха доккха новкъостал дергда коллективашта юкъе социалистически яхь йоаржаяро, информацеш дIа - юха эцаро, экскурсеш яро, карагIдаьннар массанена дIадовзийтаро.

Кхыча республикай, областий хьалха латтараш болча дIа а ухаш цар опыт йовзилга дика гIулакх да, — йоах нов. Сухорукова. Дукха ха йоацаш Сунженски районе хиннай тха делегацеш. Тха теркам тIаэзар техника лоаттаярай хьайбай помещенешка доакъар хьачуозаран цар даьча балхаша, хIаьта ассиновски баьцадаараши соми лелабераштa карагIдаьннар тхо цецдоахадар. Цхьадола дика хIамаш сунженцашта тхо долча а корадир.

Трибуна тIа ва облсовпрофа председатель **О. С. Беляев.** Цо дувц, «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам республика къахьегамхоша чIоагIа къоабал баь тIайийца хиларах. Болхлой класса, колхозхой, интеллигенце къахьегамеи политически хьинар айдара шерра программа белгалъяьй цу документа тIа. Дукха ха йоаццаш хиннача облсовпрофа пленумо соцам баьб профсоюзни организацеш шоай керттера теркам социалистически яхь вIаштIехьъяккхара тIабохийталба, аьнна. Яхьа хьакъехьа йола ленински принцип дIахо а чIоагIъе еза. Из да хьокхамаш дIагойтар, уж вIаший нийсдар, хьалха латтачарна карагIдаьннарех кхычар а пайда эцаргбола хьалаш Iалашдар.

Дукха профсоюзий комитетай бехке е йиш яц керда почин цар хьаллацац, аьнна. Во да кердадар хьаллаьцача шоай гIулакх даьлча санна цхьаккха организаторски болх ца беш цхьайолча хана комитеташ юстара юсаш хилар. Нийса дац кулгалхоша социалистически яхь вIаштIехьъяккхара деррига гIулакх профсоюзни организацех тийша дуташ хилар.

Тоале деза социалистически декхараш кийчдари тIайидари гIулакх а. Цу балхацара формализм дIаяккха еза. Дукха болхлой, инженерно-технически болхлойи гIулакхера нахи цхьаккха дакъа лоацаш бац социалистически яхье. Яхье баьннарашта лаьрхIа кулгалхой кабинеташка увтта а деш декхараш дIателаш моттигаш нийсъеннай.

Цхьаболчар социалистически яхьа чулоацам телхабу. Яхье баьннача дIа - юха ухаш вIаший тохкамаш делга, уж тIа а болаш цар балха хьоккхамашта итогаш елга эшаш дац аьнца хеташ ба уж.

Вай цхьайолча предприятешка моральни стимулий лоархIам лохбаьб. Премеш берригнешта цхьаи боарамах тел, хьалха латтараш а мугIарерабараш а бе-башха ца хеташ.

Къамаьл де дош лу Старогрозненски бурувдеттача балхий управлене начальника **Ю. А. Лутовинова.**

— «Социалистически яхь вIаштIехьйоаккхилга дIахо тоадарах» бола КПСС ЦК соцам арабаьнначул тIехьагIа тха коммунисташ из гIулакх геттара чIоагIа теркалде баьлар. Парткома заседане, партийни болхлойн собранешка долаш дола кхоачамбоацараш хьагуча а доахаш цIенхаштта къамаьл хилар. Из болх тоабара пайдане предложенеш тийлар къахьегамхоша.

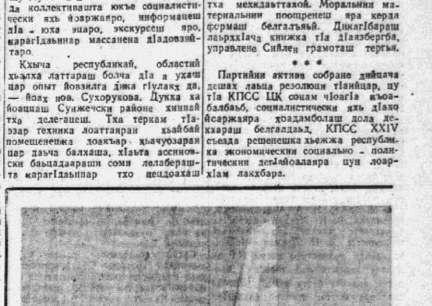
Ер шу дIадолалуш КПСС ЦК баьча соцам тIа белгалбаьхача бригадай мастерий Г. В. Крамаровеи В. И. Казенновеи опыт Iомаяьй тха управлене. Хьалха латтача балха методий школаш вIашагIъехкаяр. Крамарова бригада инициативагIа шера дукхагIа бурув тохара болам дIаболабеннаб республике, цох дика пайда а баьнаб.

ДIадахача шера итт бетта план пхийтта бригадах алхне мара кхоачашъяьнзар, хIаьта укх шера шийтта бригада я планаши декхараши кхоачашдаь. Къаьстта баркал ала доагIа коммунисташта М. М. Попова, В. И. Казеннова, Г. В. Крамарова, А. Г. Марулина, М. Т. Заярнена, Т. Г. Гринь, Г. С. Кротова. Управлени бIарчча хьайийцача итт бетта 2170 метр планал совгIа бурув техад, тIайийцача социалистически декхарел совгIа хул из.

Коммунисташа енна предложенеш ларде а лувцаш хоадамболаш йола мероприятеш оттаяьй оаха. «Управлене дикагIйола бурув детта бригада» яха цIи яккхара яхье баьннаб тха мехкдаьттахой. Моральнии материальнии поощренеш яра керда формаш белгалъяьй. ДикагIбараш лаьрхIача книжка тIа дIаяздергба, управлене Сийлен грамоташ тергья.

* * *

Партийни актива собране дийцача дешах лаьца резолюци тIайийцар, цу тIа КПСС ЦК соцам чIоагIа къоабалбаьб, социалистически яхь дIахо йоаржаяра хоадамболаш дола декхараш белгалдаьд, КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа республика экономически социально - политически дегIайоалаяра цун лоархIам лакхбара.

КИЕВ. Вай мехка авиацешка кастта арайргья АН-26 яха керда самолет. Юкъера а кхы кIезигагIа а гаьнал йолча моттигашка мухьаш, тайп-тайпара техника, легковой автомашенаш кхахьа лаьрхIа я из. Самолето эггара дукхагIа айбеш бола мухь — 24 тонн. Крейсерски оухал — сахьата 430 километр.

СУРТА ТIА: АН-26 яха самолет.

А. ПОДДУБНЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

ШИЙ МЕХКА ХАННАРА Я

Коммунизма материально - технически база хьаяра чIоагIа йоакхо яра нийсса леррагIа чакхйоах парте социалистически демократин пачхьалкхелн дIахо дегIакхувлара, общественни отношенеш эргайоахаш тоаяра, социалистически законность, дисциплина, правопорядок чIоагIъяра мероприятеш.

Цунна дола къаьгта тешал да правопорядка дешаех лаьца тIаийца законодательни акташ, милице гIулакхаш дIахо тоадара де дезарий хьакъехьа, къахьегамхошта правови кхетам дикагIа балара де дезарий хьакъехьа КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советои даь соцамаш. Из никъ дIахо дегIабоалабаьб парте XXIV съезде.

Вай, советски наха, дег тIара доккхал деш я исторически факт — советски милици Советий пачхьалкхенца цхьана хьахилар а цунца цхьана сийлахь никъ хьабена хилар а. Вай мехка пролетариата диктатура оттаярца дувзаденна революционни порядок оттае, гражданаш зуламах лорабе бийзар. Цудухьа дар Советски пачхьалкхе хьахиннача кхоалагIча дийнахь, 1917 шера 10 ноябре, ерриге а алхха а Болхлойи Салтийн Советий кара хургйола болхлой милици хьаяра хьакъехьара закон тIаэцар. Дукха да Советски милицена карагIдаьнна дика гIулакхаш.

Милице истори айхха дувзденна да вай халкъо Сийлахь-боккхача Октябра идеяш котъяхара, социализми коммунизми хьалъяра лоаттабеча турпалча къовсамца.

Граждански тIема шерашка ЦIеча Эскарца цхьана милице болхлоша хIамаш йиттар кIай гвардейцаштеи кхыча мехкий интервенташтеи. Социализм хьалъеча юкъагIа Советски Iаьдала моастагIашца лоаттабьча къовсама хьалхарча юхьиге лаьттай советски милици, хIаьта къахьегаш доаллача халкъа новкъостал а деш, ший тIема вахта сийленца хьаенай.

Советски халкъа эггара чIоагIагIа йола халонаш тIаэттача шерашка, Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIем тIа ЦIеча Эскара уллув дIаэттар советски милици, фашистски полчищаш йохаяра тIема операцеш чакхйоахача хьинаре дакъа лаьцар.

Фашизмаца лоаттабьча къовсаме турпалали къонахчали гайтар милице къаьст-къаьстача болхлоша меттел, бIаьччача подразделенешa а. ТIема шерашка къонахчали майрали гойтарах милице 8 эзар болхлочоа ордена ши медалаши елар. Ленинградски Московски городской милицешта Цlеча Байракха орденаш елар.

Милице дика кхоачашбаьб тIом чакхбаьнначул тIехьагIарча хана, советски халкъа тIемо яьча човнашта дарба деши коммунизма материально - технически база хьаеши хиннача хана баь болх.

Цхьабакъда, вахар дIахьалхашкахьа дода, керд - керда декхараш увттаду цо хьалхашка. КПСС Центральни Комитетои Советски правительстваи 1968 шера 19 ноябрерча шоай соцамца шаьра белгалдаьд хIанзарча этапера милице декхараш. Цун керттера декхар да общественни порядоки гражданий кхерамзлеи лораелга Iалашдар, уголовни зуламашца лоаттабеча къовсама гIулакх овлангара тоадар, уголовни зуламаш хургдоаца гIулакхаш шоай ханнахьа чакхдахари юхатохари, хIаьта иштта деррига зуламаш цIендаь хьагучадоахилга Iалашдар. ХIанз шоаш ма ярра юхаоттаяь советски органаш вIашагIйохкарен цар гIулакхийн ленински принципаш.

Ма ярра юхаоттаяь юххьанца Советски Iаьдал даьннача хана ше нийса хилар хьахьекха йола шиннахьарча доала кIал хилара система. Из фу яхилга да аьлча, милице органаш хIанз районашка, городашка, болхлой поселкашка моттигерча Советий исполкомий а лакхе латтача чурча гIулакхий управленей а кара я.

Массаза болх беча комиссешкеи Советий гIулакхашта юкъе къахьегамхоша дакъа лоацача кхыча формашкеи гIолла милице болхлой кIоаргаIа юкъеоз пачхьалкхени боахамеи строительства дерригача доакъошта. Милиции къахьегамхойи тIа-тIа дукхагIа гаргахаш хиларо шеко йоацаш тоаду мехка порядок лораяра гIулакх. Духхьал В. И. Ленина хьехамгара хьадоагIаш да из.

ХIанз вай мехка беш бола беррига болх КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра тIаберзабаь ба. Советски наха шерра социалистически яхь йоаржаяь ленински парте Директиваш кхоачашъяра. ТIа-тIа дукхагIа хьакхолл вай мехка материальни рузкъаш тIа-тIа сихагIа дегIабоагIа халкъа боахам. Дерригача халкъа болама хийцца юкъеяхай советски милици а. Цун болхлоша лоархIаме дакъа лоац коммунизм хьалъяра юкъарча гIулакха юкъе, керда саг хьалкхевара лоаттабеча къовсаме.

Укх тIеххьарча шерашка вай республика милицена юкъеяьхкай къона, дика дийша, халкъа ловраши партеи правительстваи хьалхашка оттадаь декхараши толаме кхоачашде низ кхоачаш йола кадраш. Милице балха баьхкаб бIаьш коммунисташи комсомольцаши. Халкъацара милице бувзам кхы а айхагIа чIоагI а беш, цун мугIараштa юкъеенай промышленни юртбахамеи производстве хьалхалаттарий, халкъа боахама специалистий йоккха отряд. Эггара хьалха уж ба эскарера школа яьккха баьнна, лоарзагIа баьнна гражданаш нийсача наькъа тIа бахара новкъостал де, кIалвисачоа массаза а оарцагIбовла кийча бола къона, дийша нах.

Вай милицера дукхагIа бола болхлой — уж ба лакха квалификаци йола нах, опыти кхетами бола специалисташ. Лакха политически сакхетам, гIулакх довзар, дисциплина хилар — иштта да юкъ-юкъерчар хинна а ца Iеш, Нохч-ГIалгIайчен милице дикагIболча бIаьш болхлой башха-дика гIулакхаш. Тха кадрай тIум я коммунисташ. ХIара шера юридически ВУЗ-аш, спецшколаш яьха юристаш тIа-тIа дукхагIа ух милице мугIарашка. Орден лелаеча вай республика милице къахьегаш ба лакхереи юкъереи образовани йола 60 процент совгIа нах.

Революце турпалий гIулакхаш дег чу а лоаттадеш, милице болхлоша фе а са ца кходеш а гIулакх ду Нохч-ГIалгIай АССР городашкеи юрташкеи порядок лораяра. Оаха доккхал ду тхоай дукккача башха - дикача, наькъашка бIарг локкхача ГАИ инспектор милице старшина Каратаев Федор Степанович, Наьсарен РОВД инспектор - дежурни милице воккхагIвола лейтенант Ажигов Берса Мурад, чурча гIулакхий Ленински районни отдела милиционер милице сержант Гомянин Александр Андреевич, МалгIабика ГОВД милице берий цIен воккхагIвола инспектор милице зIамагIвола лейтенант Бакмурзиев Хьасана Башир, дукха кхыбараш санна болча тхоай башха-дикача болхлой гIулакхех.

Халкъаца милице бувзам хилар къаьгта хьахьокх халкъа дружина гIулакхаша. Дукхача советски патриоташа шоай декхар лоархI чурча гIулакхий органашта хадданза новкъостал делгах. Итташ дружинаш я вай республике лерттIа общественни порядок Iалашъяра милице органашта доккха новкъостал деш.

Историе чухь эггара хьалха социалистически революце байракх айьча халкъо кхеллача, дукхача къамех латтача, барттайнача цхьан коллективе кхотаеннача вай милице ший низаш алсамдоах халкъаца айхха бувзам а лоаттабеш.

Цхьабакъда, гIалат хургдар, нагахьа санна тха балха тIа долла хIама вIаштIехьа да аьнна хийтача. ХIанз а кхоачамбоацараш дукха да милице хулиганашца, спекулянташца, кхыча зуламхошца лоаттабеча къовсаме. Милице берригача болхлошта ховш да зуламаш бухагара денз хьагучадоахаш хилча мара уж геттара кIезигде йиш хургйоацилга. Бухсоццача кхаьчача, зулам даьча сага бергбола бехк боккха-кIезига хиларах лаьтта мича Iа гIулакх-м, из латт, зуламхо милице хьалахарах, зулам де лаьрхIача хIара сага, мел чIоагIа хьулалуш лийлча а, хьа ца лехача милице ше вутаргвоацилгеи суда кхелах ше варгвоацилгеи харах а. КIезигача халонашца бувзаденна бац милицера болх, атта дац цитара хьалаш. Тха дукха а дукхагIа болча болхлоша са ца кходеш кхоачашду шоай балха декхар, хIаьта цо дIадехараш Iалаьмате доккхий хIамаш а да.

Эггара хьалха наха юкъе шийх тешам болийташи лоархIийташи хила веза милице хIара болхло. Цу гIулакха эшар из бакъ а тешаме а, советски законаш дизза кхоачашдарца шийгара хьожкам гойташ хила веза милице хIара болхло.

Советски социалистически законаш дизза кхоачашдар, гражданаша яхачунгеи цар хоамашкеи лаьрххIа ладувгIар — иштта да милице беррига болхлой деза декхар.

Декхар са ца ходеш кхоачашдарца советски наха хьалхашка шоай авторитети сийи даьккхад республика милице болхлоша.

Цар дIахо а долла хIама дергда из тешам боа ца бара, милицейски авторитет лораяраи чIоагIъяраи, къахьегамхой Iаьдала викалий цIи еза лелаяра, сийрда бIарг кхоабаш законаш лорадара. Советий Мехка граждаиий бокъонаши паргIатонаши лораяра.

В. ШЕЙКИН,
Нохч-ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра заместитель.

Милице болхлошта—совгIаташ

Заводской районе яхача цхьан кхалсага цIагIара дукхача маьха тIадувхаду барзкъаш дихьадар. Зуламхочо йита цхьаккха лар а яцар. Дукха къахьега дийзар из къоал гучадоаккхаш цу района чурча гIулакхий отдела болхлой. ХIанз судо шийна теха ха йоаккхаш я зуламхо.

Цул совгIа, лоацача хана, цу группо гучадаьккхад Заводской районе даь иттех зулам.

Зуламаш къайла ца ухийташ говза а, сиха а хьагучадахарах республика чурча гIулакхий министра приказагIа А. Караева, М. Дахкильгова, А. Берсанова, Т. Остапенкона ахчан премеш еннай.

* * *

Дукха ха йоаццаш урсаш дийтта човнаш а яь ши саг воалавир № 1 йолча больнице. Из зулам даьр малав ховш дацар. Октябрьски района чурча гIулакхий отделе вIашагIъеллар зуламхо лаха оперативни группа. Милице майораш А. Лохмани Г Арапови, милице капитан Мысливцеви чубоагIаш йолча группа тIадиллар из гIулакх. Бехке вар гучаваьккхав, укх деношка суда хьалхашка оттаргва из.

Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра приказагIа А. Лохмана, Г. Араповна, П. Мысливцевна ахчан премеш еннай.

* * *

Грозненски нах дIа-юха кхувлача № 1 йолча автотранспортни предприяте гаражера «Волга» яха машен йигаяр. Зулам даьча шоллагIча дийнахь шоай посте латтача ГАИ зIамагIа волча лейтенанта М. Хусиевеи милице воккхагIа волча сержанта Л. Дохшукаевеи бIарг тIаэттар бокъо йоацаш сиха йоагIача «Волгана». Номерах ейзар парна лочкъаяь хинна машен. Зуламхой хьа а лийца милице отделене хьачубоалабир.

Машен йига зуламхой хьалувцарах а, болх дика барах а М. Хусиевнаи Л. Дохшукаевнеи министра приказагIа ахчан премеш еннай.

* * *

Дагестански АССР чурча гIулакхий министерствас цкъа хоам бир ЗИЛ-130 яха автомашина нийца малав ца хов цхьа къаракъ менна саг Грозне оагIонгахьа воагIаш ва, аьнна. Беррига патрульно - постови болхлой из лаца аьнна барцагIбаьхар.

Цахаддаш из машен лохаш къахьийгача Октябрьски района чурча гIулакхий отдела милице сержанта Д. Зайндиева города цхьан улицагIа йоагIача кораяь хьалаьцар машен а, зуламхо а.

Зуламхо хьалоацаш хьинаре къахьегарах министра приказагIа Д. Зайндиевна совгIат деннад.

Д. БОРИСОВ.

МОСКВА. Московски Кремла музеяшцеи ленинградски Эрмитажацеи цхьана США хьокхаргйолаш «СССР республикай халкъа творчество» яха выставка кийчъеш я Пачхьалкхен исторически музей.

Выставка керттера разделаш: «Советски халкъа искусство», «Къаьнача Руса искусство», «Советски Союза республикай искусство».

Къаьнача искусства разделе хьокха оттаяь хургья скифски дошо хIамаш, XI—XII бIаьшеренашкара гуржий чеканка, XVII бIаьшерера Эрмалой Филигрань, «Илья аланца даьтта воссар» яха жIарг (XIV бIаьшере), XVII бIаьшерера украинций ювелирни хIамаш. я. кх. дI. Америка яьх городе гIоргья выставка, бархI бутт боаккхаргба цига.

СУРТА ТIА: выставкана юкъехьоргйола экспонаташ ювцаш боахк искусствоведчески Iилмай доктор Марина Михайловна Постникована (аьрдехьа) исторически Iилмай кандидат Серафима Кузьминична Жегалован.

С. ПРЕОБРАЖЕНСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Сурта тIа шоана гу Нохч-ГIалгIай АССР МВД социалистически яхье хьалха латтараш:

(Аьрдехьара аьттехьа): ГАИ инспектор нов. Алимов, Урус-Мартана РОВД участкови инспектор нов. Хожбекаров, оперативни дивизиона милиционер нов. Яхаджиев, МВД воккхагIвола инспектор нов. Клешнев, МВД милиционер нов. Еланский, Заводской РОВД участкови инспектор нов. Имадаев, Грозненски РОВД участкови инспектор нов. Биниев.

ДЕРРИГА ВАХАР—ТIЕХЬЕННА

Михашта, дарзашта, бирсача шерашта божабе, соттабе ца могаш латтийса попа хи санна хет сона сайна хьалхашка вагIа Бекботов ЗаIамий Бахьауддин. Дукха дувцаргдар цун юхь тIа дийшача кIоаргача шувнаша уж деша йиш йолаш даларе. Вахаро «яздаь» да уж. духьалъийттача халоний тIоанаш да.

Бахьауддина никъ атта хиннабац. ГIалж техе тунгалгах кIурз а баьккхе ца дича шаькъа хилацар Бахьауддин деша вахача хана. Къаьна газета корадича наьнага аьшк а тохийте «тетрадь» дора.

Иштта хала дийша а дийша Владикавказе педучилище вахар Бахьауддин. ЙIайха йоагар кер чу лотаенна дешарцара безама цIи. Из йIовхал лорайора. Ховра тIехьенна из эшаргйолга, ше санна кхетама, дешара сердалонга тIакхе гIерташ кхувш боагIараштa дIаяла езилга. Цо къахьегача укх 36 шера кхы а сийрдагIа согаеле мара. из цIи кхы я ца йойташ хьавоагIа Бахьауддин. Беркате кхуврч хиннаб цун бар.

Дагарбаь бийца варгвац цун хьехамо нийсача наькъ тIа боахаш ши-ший вахара такилгаш леха нах.

«Хьехархо массе оагIора хила веза хьехархо». — аьлар. Бахьауддина.—Даьшхача цу дешай чулоацам кIоарга ба. Дешеи яздеи саг Iомавича валац из. йоах цо. — Ший деррригача вахарца, леларца, дешаца. эхь-эзделиа, ший цIагIар дезал кхетабарца хьокхам луш хила веза советски педагог. «Даьна-нанна тара хул бер». — яхаш дувц Бахьауддина. — Бакъда, оамалашка, леларга диллача аз аргдар ший хьехархочоа дукхагIа тараласт из, аьнна.

Дукхача совгIаташца белгалбаьккхаб Даькено Бахьауддина къахьегам. Тайп - тайпарча хапапка тийннача Сийлен грамотай, медалий удостоверенеш чудола папка юзаш латт тIехьтIехьа. Бахьуддина царна юкъе эггара дезагIа хета совгIат да В. И. Ленин ваь 100 шу дузача деношка енна Юбилейни медаль. Цунна бIарахьежача духьалъувтт уж хала ханаш, кортамукъача советски къахьегамхоша яьха коталонаш, тахан хувцаденна, эргадаьнна хоза беркате вахар.

Дукха ха йоаццаш Бахьауддина 60 шу дуза яи дездеча хана цар школа директора Арсельгов Махьмала Сулейма ловца боаккхаш даьча къамаьла юкъе укх тайпара дешаш дар: «Бахьауддин хьехархо хиларца гIалгIай бераштa ший ерригa знанеш, опыт дIаенна Iийнавац. Ший цIена, сийрда никъ дIахобахьа могаргдолаш дезал а кхебаьб цо. Цу гIулакха а эш йоккха педагогически говзал».

Ба а ба цун дезал эхь-эздел долаш, дешача а болх беча а могабеш. Цун ялх дезолхочох кхаьне институташ яьхай, шиъ институташка дешаш ва, цаI школе деша вагIа.

Укх деношка салаIа весе вахар къаьна хьехархо. ХIаьта а зIамига волча хана денз къахьегамга ваьннача цунга салоIалургдац. Ераш мугIараш яздеча хана из райОНО балха вахав аьнна хезар сона. Ший сий даьккха, ше нийсача новкъа ваьккха къахьегам бита лац Бахьауддина, лаьгIъяла тигац вахар дезаш лотаеннача цIеро.

М. ЗАНГИЕВ.

Редактор **М. К. ЛЬЯНОВ.**

ГРОЗНЕ ХИННА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ

(Йистедоалар. Долалур 2-ча оагIо тIа).

Цlеча байракхашца ега Ленина цIерагIча майда тIа йоалл Заводской района къахьегамхой колонна. Шоай толамех доккхал де йиш йолаш ба социалистически яхье хьалхара моттиг яьккха Грозненски химически комбината болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах. Продукцена реализаци яра итт бетта план ханал хьалха, 22-ча октябре кхоачашъяь цар. «Сийле хийла социалистически яхье хьалха латтача болхлойн новаторийн» аьнна дег тIара доагIача дешашца моаршал хетт царга трибуна тIара. Дог гIоздаьнна, шоаш дезача цIейна кийчдаь совгIат гойташ дола рапорташ дахьаш боагIа Н. А. Анисимова, А. Шерипова В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводий технологаш. В. И. Ленина цIерагIча завода коллективо ханал 11 ди хьалха кхоачашъяьй товарни продукци яра итт бетта план. Заводе хьалхара моттиг яьккхай хьалхагIа цеха коллективо. Планал совгIа до вархийнад 350 тонн эксгортни парафин. Иштта пачхьалкхен плани тIаийца социалистически декхараш ханал дукха хьалха кхоачашдаьхь мехкдаьтта чакхдоахача вокх шин предприяте болхлоша а.

Дог гIоздаьнна, белаш, иллеш доахаш трибуна хьалхашка гIолла тIехбоал Производственно - товарни контора, Автогенно - карбидни завода, «Грознефтехимремонтстрой» треста, района кхыча предприятей болхлой. ГрозНИИ, Гипрогрознефть институтий Iилмахой. Заводской района къахьегамхой колонна чакхъяла гарга гIертача хана гучайоал республике хьалхара моттиг лелаеш йолча В. И. Ленина орден лелаеча № 7 йолча треста гIишлой-монтажни управлене гIишлошъерий колонна. Дика къахьегама совгIат кийчдаьд цо Октябра дезача цIейна. Шера план цхьоалагIча ноябре кхоачашъяь цар.

Старопромысловски района къахьегамхой колонна. Социалистически яхье цахаддаш хьалхашка латташ ба «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахой. Къаьста чIогIа дог гIозьдаьлча ба уж тахан, хIана аьлча даьккха толамаша накъабаьккхаб уж Октябра дезачу цIейна. Итт бетта планал совгIа цар даьккхад 41 эзар тонн «Iаьржа дошув». Къаьста дика къахьийгад № 3 йолча районни инженерно - технологически служба коллективо. Итт бетта планал совгIа цо даьккхад бархI эзар тонн мехкдаьттеи итт-ах миллион совгIа кубически мето газаи. «Октябрьски моаршал да социалистически яхье котъбаьннарашка!» трибуна тIара моаршал хоатт Старогрозненски бурувтохара балхий управлене бурувдеттарашка. Республикерча бурувдеттараштa юкъе хьалхара моттиг дIа па хецаш хьабоагIа уж пятилетка хьалхарча шера. Укх шера планал совгIа цар техад 2105 метр бурув. Из да бурувдеттараша хьамсарча Даьхена кийчдаь совгIат. Вай республике дIакхаьча ца Iеш вай мехкарча дукхача моттигашка дIакхоач Грозненски опытно - экспериментальни завода коллективо арахеца продукци. ХIанз декабра бетта чотах къахьегаш я завод.

Шоай къахьегама совгIаташ гойташ боагIа «Электроприбор» завода, «Чечингушводстрой» управлене, «Трансмаш» завода, кхыча организацей къахьегамхой.

Октябра 54 шу дизара хетаяь Грозненрча къахьегамхой демонстраци чакхйоалача хана гучайоал Ленински района къахьегамхой колонна. Массаза санна района къахьегамхой колоннана хьалха боагIа Грозненски ремонтно - механически завода, Октябрьски революце орден лелаеча «Красный молот» завода болхлой. Массане безам тIаозаш хоза кийчъяь я «Красный молот» завода болхлой колонна. Цар дикагIболча болхлой сурташ дахь. Сийле хийла бригада бригадира П. Ковтунова, токара В. Янкова, бригадира Короблева, слесара Комарова, кхычар яха дIайха дешаш да цар тIа яздаь. Укх шера цу заводе арахеца наха эша товараш 1,5-зза дукхагIа хиннад. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 8,4 процент тIеххоачашъяь цар. Кхомбара къовсам лоаттабар бахьан долаш кходаьд бIаь эзар сом. Иштта шоай балха тIа хьалха латтараш, новатораш бовзийташ даьха къахьегама толамаш гойташ трибана хьалхашка гIолла тIехбоал швейно-производственни объединене, маьккхеча комбината, «Грознефть» объединене, кхыча организацей къахьегамхойи дешара заведеней студенташи.

ВорхIлагIча ноябра хетаьча демонстраце хьахьекхар партеи халкъеи йохаргйоаца цхьоагIо, КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра Грозне къахьегамхоша низ кхоберг ца хилар.

М. ХАМХОЕВ,
Б. КОСТОЕВ.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

Октябра цIейна хетаяь митинг хьайийллар райисполкома председатела нов. Котиева. Гулбеннараштa хьалхашка къамаьл дир КПСС райкома секретара нов. Аристова. Митинге баьхкарий деррригача халкъа цIей даькъала дийцар цо. Цул тIехьагIа къамаьлаш дир райбыткомбината технолога Р. А. Цычоевас, райбольница лоро Т. Г. Тимофеевас, хьехархочун ЦIен директора Л. Б. Булгучевас, ВЛКСМ райкома секретара В. М. Чякунова, № 2 йолча юкъерча школа дешархочо Н. Моисеевас. Цар массане а дийцар вай мехка беррригача наьха цIейна накъабоагIаш шоаш даьхача толамех, дIахо кхы а хьинарегIа шоаш къахьегаргхиларах.

Митинг чакхъяьнначул тIехьагIа районни центра майда тIа гIолла чакхъяьлар района промышленни, юртбоахама къахьегамхой колоннаш.

НАЗРАНЬ

Г. Назране къахьегамхой демонстраце баьхкарашта хьалхашка къамаьл дир КПСС Наьсарен райкома секретара С. Х. Гостемирова. Цо дийцар района промышленни предприятей, юртбоахама къахьегамхой толамех. Цул тIехьагIа къамаьлаш дир райисполкома председатела Х. Х. Плиева, ВЛКСМ райкома секретара нов Барахоева, кхычар.

Демонстрантий колоннана керте яр Наьсарен «Электроинструмент» завода болхлой, юртбоахамхошта хьалха бар Октябра 54 шу дизара яьржача яхье котало яьккха совхоз-техникума къахьегамхой.

Демонстраци чакхъяьнначул тIехьагIа сакъердаш хилар наьсархой.

МАЛГIАБИК

Советски Союза, Болгарски Социалистически республика байракхашца, транспаранташца кийчъяьча «ДоттагIал» яхача болгарера доттагIий бахача городке гулбелар 7-ча ноябре МалгIабика къахьегамхой.

Iуйранна 9 сахьат даьнначул тIехьагIа гулбеннарий цIей даькъал дувцаш къамаьл дир КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара Д. П. Саньков.

В. И. Ленина цIерагIча майда тIа йоалл хоза кийчъенна демонстрантий колоннаш. Хьалхарча мугIарашка ба ЕрригаСоюзни гIишлошъерий яхье шоллагIа моттиг яьккха СУ-9 гIишлошъераш, мехкдаьттахой, бурувдеттараш, газ чакхйоахача завода болхлой, юртбоахама къахьегамхой.

Бийса яххалца ашараш, иллеш хозар.

* * *

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 54 шу дизара хетаяь къахьегамхой демонстрацеш хилар республика кхыча районашка.

СУРТА ТIА: Заводской района къахьегамхой,

ХЬАЖА

9 ноябрь

10.00 — Передачай программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Дешархошта. «Нептун» яха кубок яккха. 10.45 — «Хьацалувцалу юкдеккархой» яха художественни фильм. 12.00 — Музыкальный киоск. 12.30 — Кердадараш. 16.55 — Передачай программа 17.00 — Бераштa фильм. 17.30 — Советски милице Денга. 18.00 — Чурча гIулакхий министерства клуба художественни самодеятельноста концерт. 18.30 — Миллионий ленински университет. Болхлой класс социалистически обществa дIакхувла низ ба. 19.00 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 19.10 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.30 — «Секундомер» яха художественни фильм. 21.10 — «Ха». Информационни программа. 21.40 — Советски милице художественни самодеятельноста довкъашхой концерт. 22.40 — «Халкъа доалахьа да» яха телевизионни фильм. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

10 ноябрь

10.00 — Передачай программа. 10.05 — Кердадараш. 10.15 — Дешархошта. «МугIарех болха пионераш». 10.45 — Концерт. 11.20 — «Хьацалувцалураша леладаь тамашийна керла гIулакхаш» яха художественни фильм. 12.35 — Кердадараш. 17.00 — Передачай программа. 17.05 — Спортиви хроника. 17.15 — Киножурнал. 17.25 — Хургбола хьехархой атеистически кхетамца кхебар (нохчий меттала). 17.45 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.10 — Хоамаш, реклама. 18.15 — Кагирхой дерригдунен Ди. ВЛКСМ Обкома хьалхарча секретара Громова къамаьл. 18.30 — Тахан — милице Ди. 19.00 — Милице Денна хетадаь искусство мастерий концерт. Союзий Цlен колоннин залера трансляци. ЦхьоалагIа отделени. 20.00 — «Ха». Информационни программа. 20.30 — Концерта шоллагIа отделени. 22.00 — Кагирхой Дерригдунен Денга. «Къона» эфире. 23.00 — Кердадараш. Передачай программа.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-51, 364051. Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора зам.— 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделеи бухгалтереи — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-51, 364051 ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-06; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05254. Заказ № 9778.